

Pedagogicko-psychologická poradna
a speciálně pedagogické centrum
Ústí nad Orlicí

ZPRÁVA O ŠETŘENÍ UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK U ŽÁKŮ ZŠ, ZŠS, G, SŠ A SOU V PARDUBICKÉM KRAJI

PhDr. Petra Novotná
ř

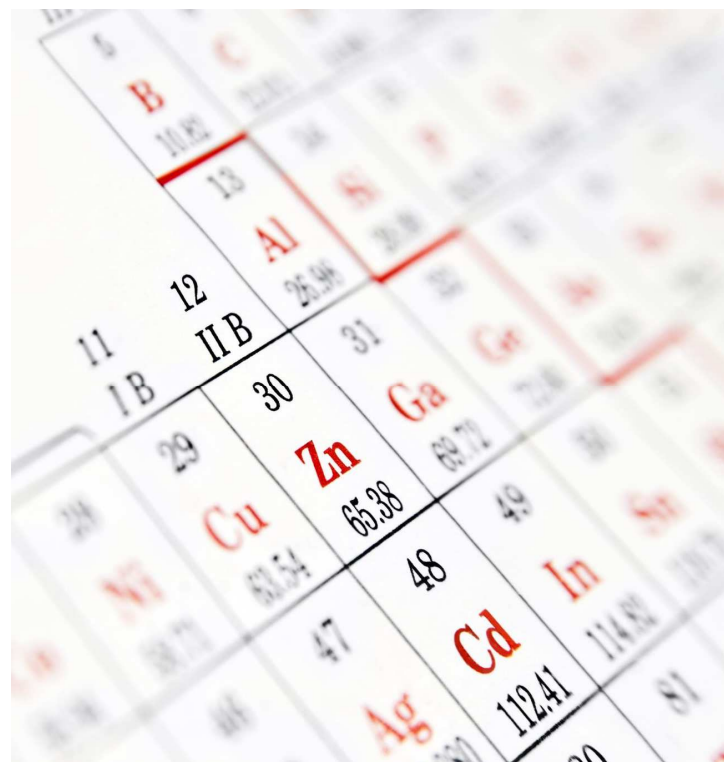

Cíl šetření a jeho průběh

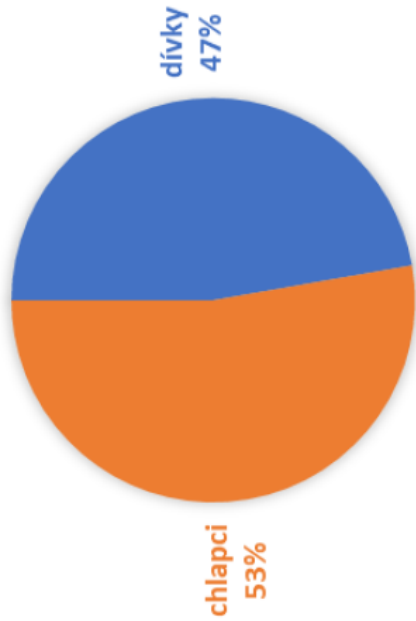
- PPP a SPC ÚO uskutečnila v listopadu 2022 dotazníkové šetření týkající se problematiky užívání návykových látek žáků základních a středních škol Pardubického kraje (šetřeno podpořeno dotačním řízením MŠMT).
- **Cíl šetření:** zmapovat aktuální situaci výskytu návykových látek mezi žáky a případná rizika, jímž jsou v tomto ohledu vystaveni.
- **Průběh šetření:** dotazníkové šetření v on-line prostředí, vznikly 4 typy dotazníků s ohledem na věk a druh školy

Vzorek výzkumu

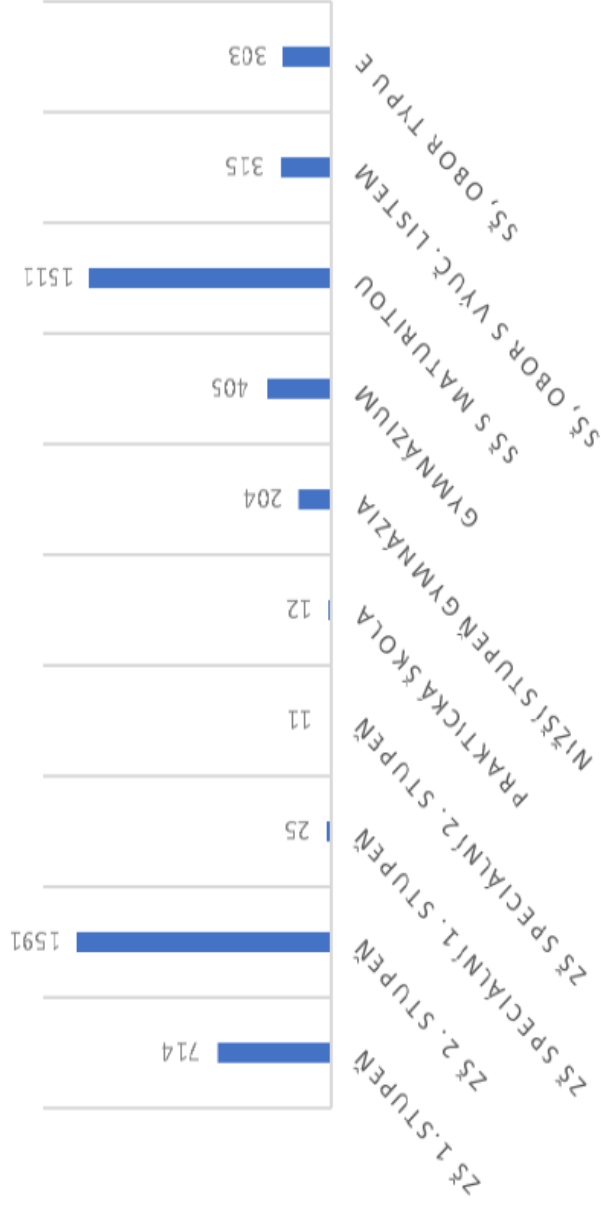
- Výběr proveden prostřednictvím stratifikovaného náhodného výběru.
- Počet oslovených škol: **49**
- Do výzkumu se zapojilo celkem **5 091** respondentů.
- Žáci prvního stupně základních škol a základních škol speciálních – **739** respondentů.
- Žáci druhého stupně základních škol a základních škol speciálních, gymnázií, středních škol a středních odborných učilišť - **4 049** respondentů.
- Žáci oborů E SOU – **303** respondentů.

POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU DLE POHLAVÍ

POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU DLE TYPU ŠKOLY

4 výstupy - dle věku a typu školy

1. Výstupy žáků 1. stupně základní školy a základní školy speciální

2. Výstupy žáků 2. stupně základní školy a základní školy speciální a nižší ročníky víceletých gymnázií

3. Výstupy žáků středních škol, gymnázií a středních odborných učilišť

4. Výstupy žáků učebních oborů E - SOU

Hlasování

Kolik dotazovaných žáků 1. stupně ZŠ „pije“ pravidelně alkohol?

0,5%

6%

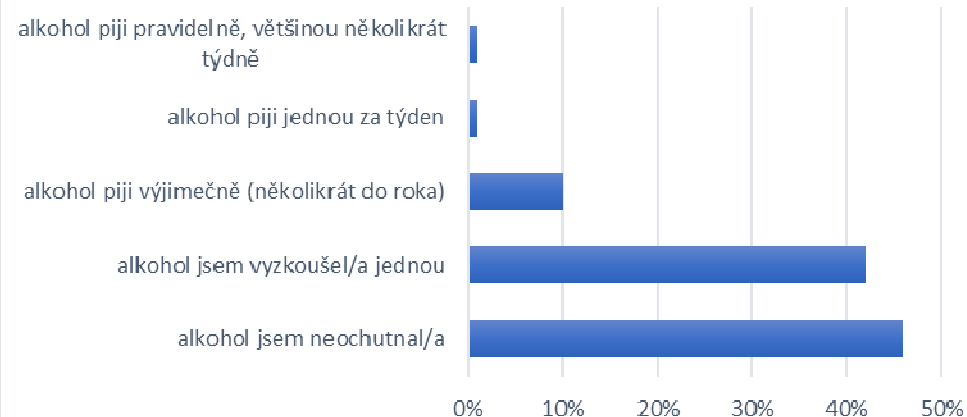
2%

I.

1. stupeň základní školy
a základní školy
speciální - 739 žáků

- Více než polovina (54 %) dotázaných již alkohol konzumovala.
- Alkoholický nápoj pije pravidelně, **minimálně jednou v týdnu 2 % žáků**

JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST A ALKOHOLEM?

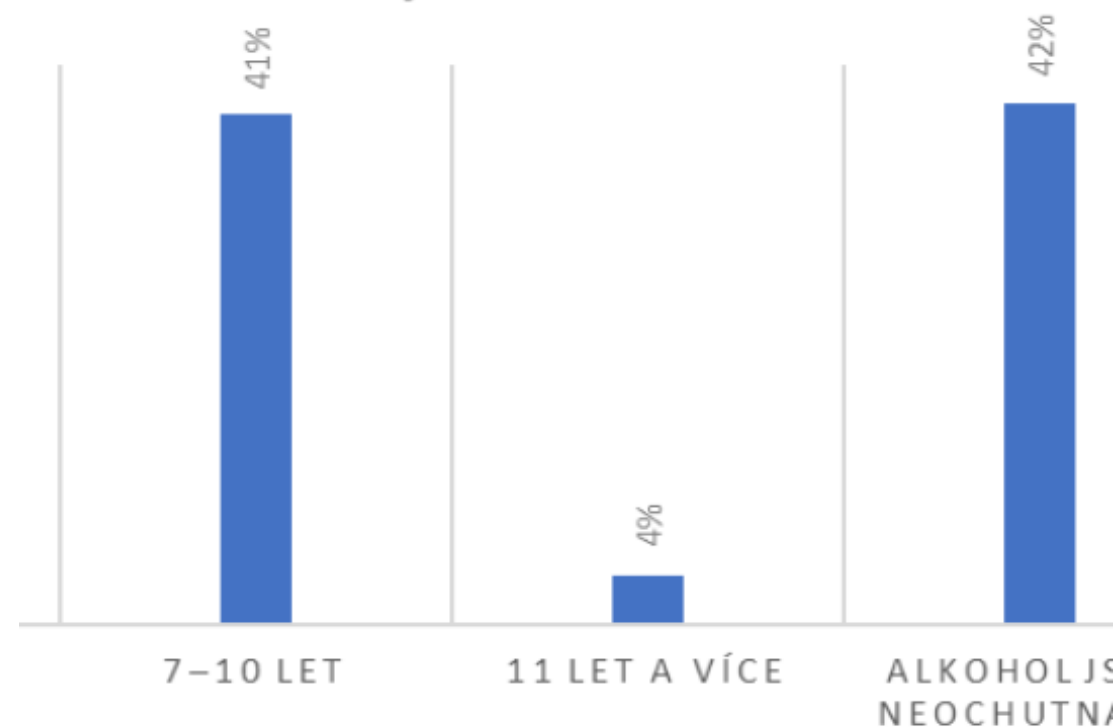

Otázka: V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?

První zkušenost s alkoholem uváděli žáci nejčastěji ve věku 7–10 let.

Dřívější věk zmínilo 13 % žáků

KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ OCHUTNAL/A ALKOHOL?

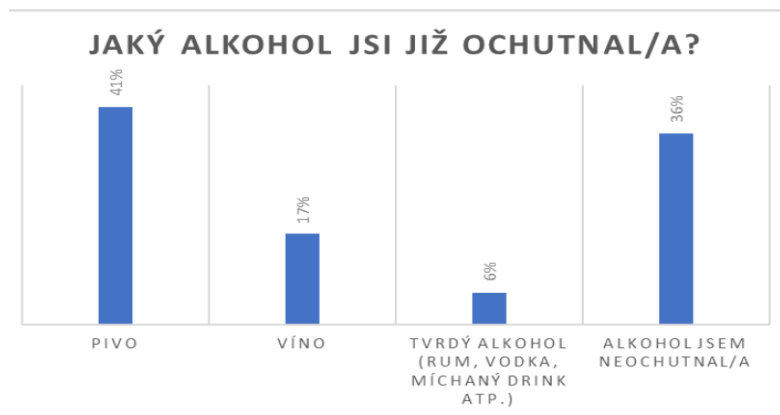
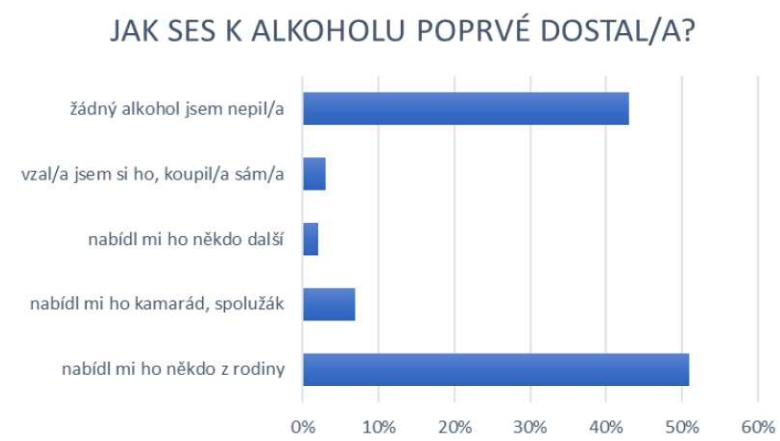

Otázka: Jaký alkohol jsi již ochutnal/a?

Z předložené nabídky žáci nejvíce udávali pivo (41 %) jako alkohol, který už měli možnost vyzkoušet

Otázka: Jak jsi se k alkoholu poprvé dostal/a?

Za přítomnosti někoho z rodiny alkohol poprvé ochutnalo přibližně 50 % dotazovaných žáků.

Pokud jsi zkoušel/a nějaký tabákový výrobek, jak jsi ho získal/a?

Tabákový výrobek vyzkoušelo 15 % žáků, také zde se ukazuje výrazný vliv rodinného prostředí.

POKUD JSI ZKOUŠEL/A NĚJAKÝ TABÁKOVÝ VÝROBEK, JAK JSI HO ZÍSKAL/A?

VYZKOUŠEL/A JSI NĚKDY NĚJAKÝ VÝROBEK, KTERÝ JE NÍŽE NAPSANÝ?

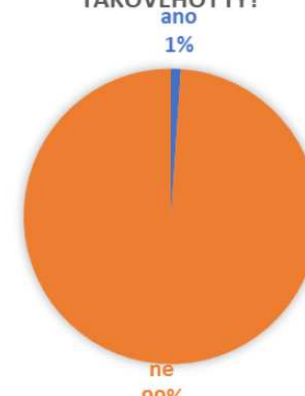
Otázka: V kolika letech jsi tabákový výrobek vyzkoušel poprvé?

První zkušenost s tabákovými výrobky uváděli žáci nejčastěji ve věku 7–10 let

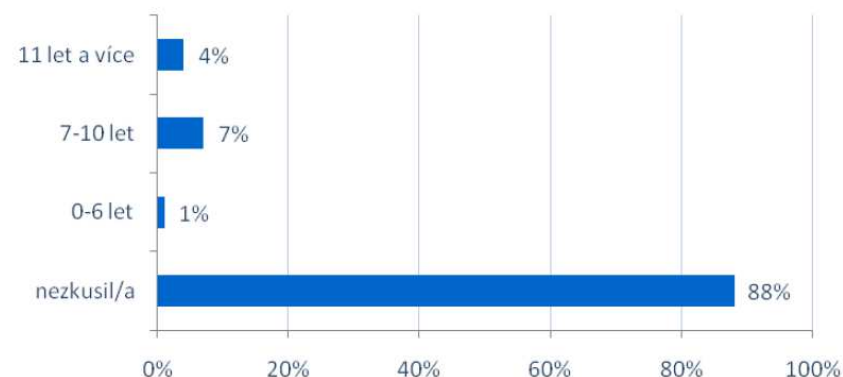
Otázka: Vedle alkoholu a nikotinových výrobků existují další návykové látky, "drogy". Vyzkoušel/a jsi něco takového i ty? Pokud ano, co to bylo?

Nelegální návykovou látku vyzkoušelo 1 % žáků z dotazovaných, konkrétně byla zmiňována marihuana.

VEDLE ALKOHOLU A NIKOTINOVÝCH VÝROBKŮ EXISTUJÍ DALŠÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY, "DROGY". VYZKOUŠEL/A JSI NĚCO TAKOVÉHO I TY?

V kolika letech jsi tabákový výrobek vyzkoušel poprvé?

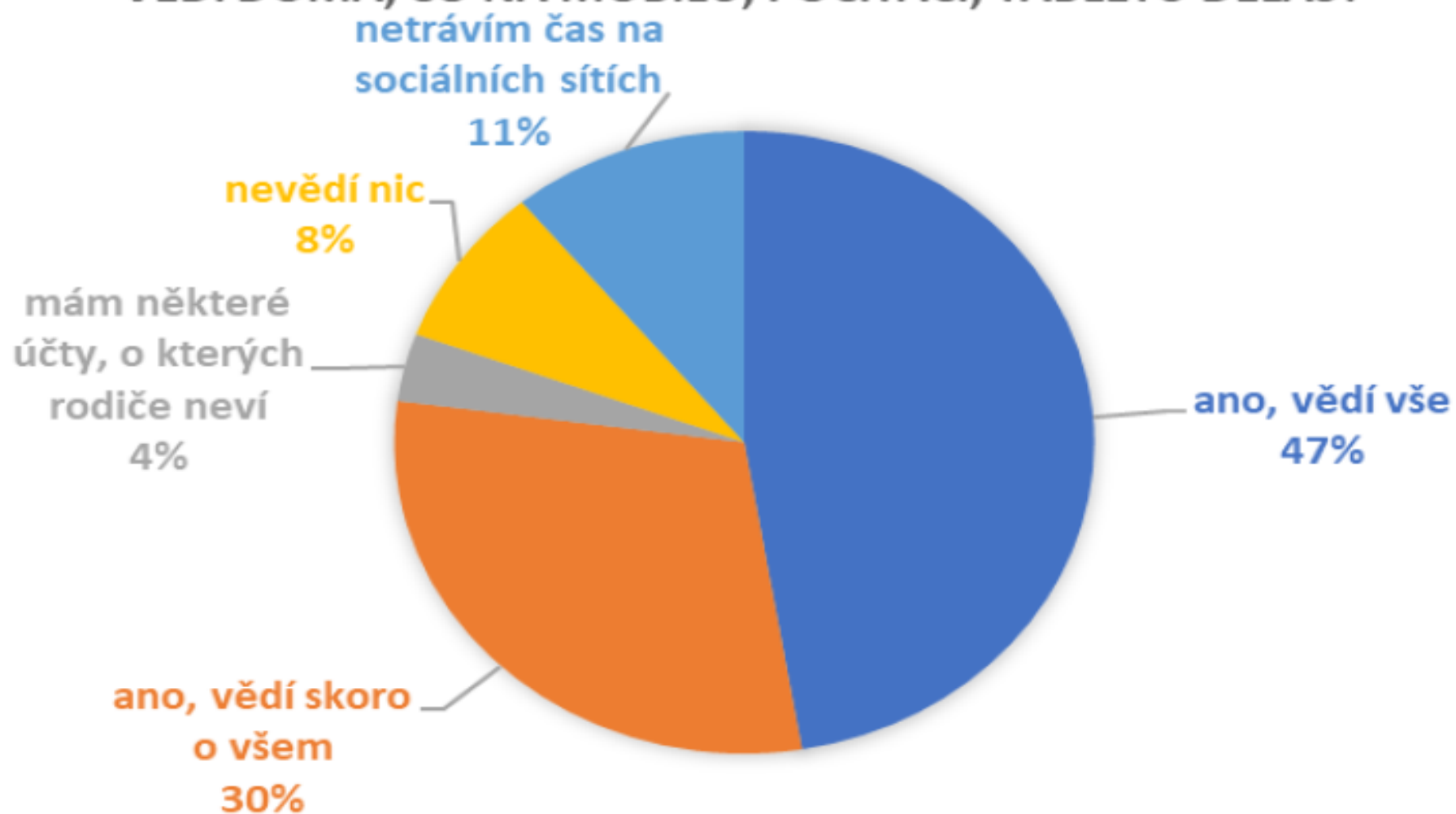

Otázka: Jaké sociálně sítě používáš nejčastěji

K nejoblíbenějším sociálním sítím patří WhatsApp a TikTok. Na sociálních sítích se vůbec nepohybuje 149 žáků

VĚDÍ DOMA, CO NA MOBILU, POČÍTAČI, TABLETU DĚLÁŠ?

Hlasování

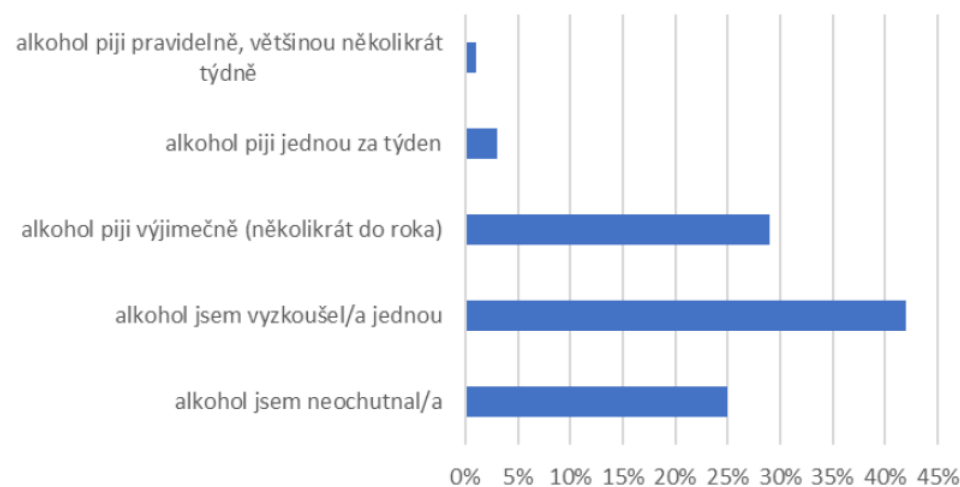

- Kolik dotazovaných žáků 2. stupně pije výjimečně alkohol?
- 28%
- 10%
- 4%

II. Výstupy dotazníku pro žáky 2. stupně základní školy a základní školy speciální a žáky nižších ročníků víceletých gymnázií – 1806 respondentů.

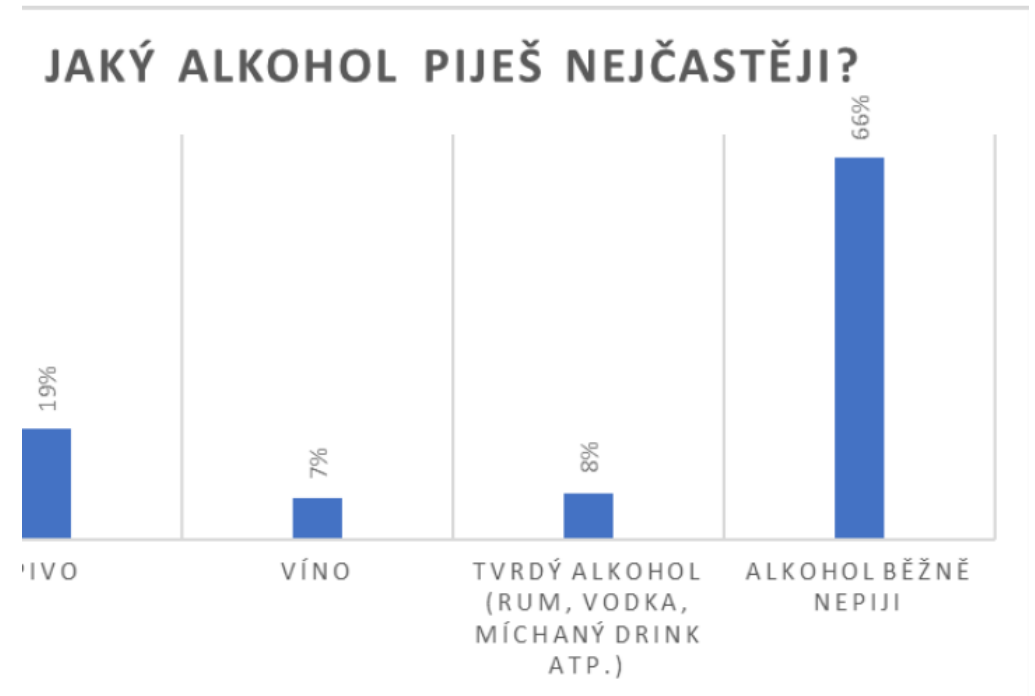
- 3/4 dotázaných již konzumovali alkohol.
- Jednorázovou zkušenost s alkoholickým nápojem má 42 % oslovených.
- Alkohol pije výjimečně 28 % žáků.
- Minimálně jednou v týdnu jej užívá 4 % žáků.

JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST S ALKOHOLEM?

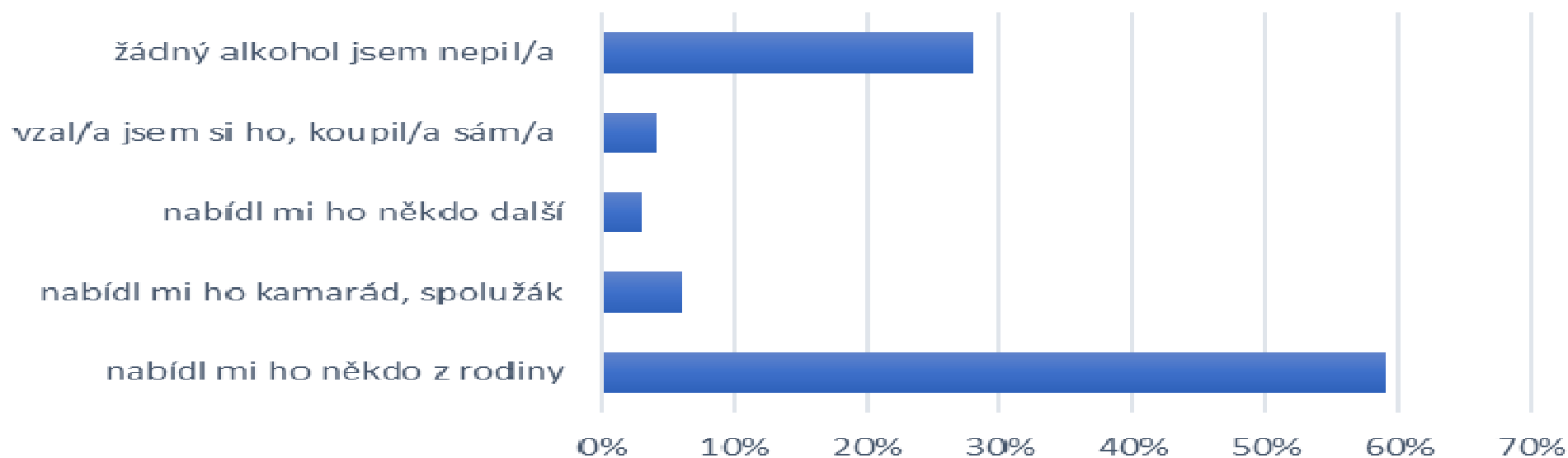

-
- Otázka: Jaký alkohol piješ nejčastěji?

Z předložené nabídky žáci nejvíce udávali pivo jako alkohol, který pijí nejčastěji.

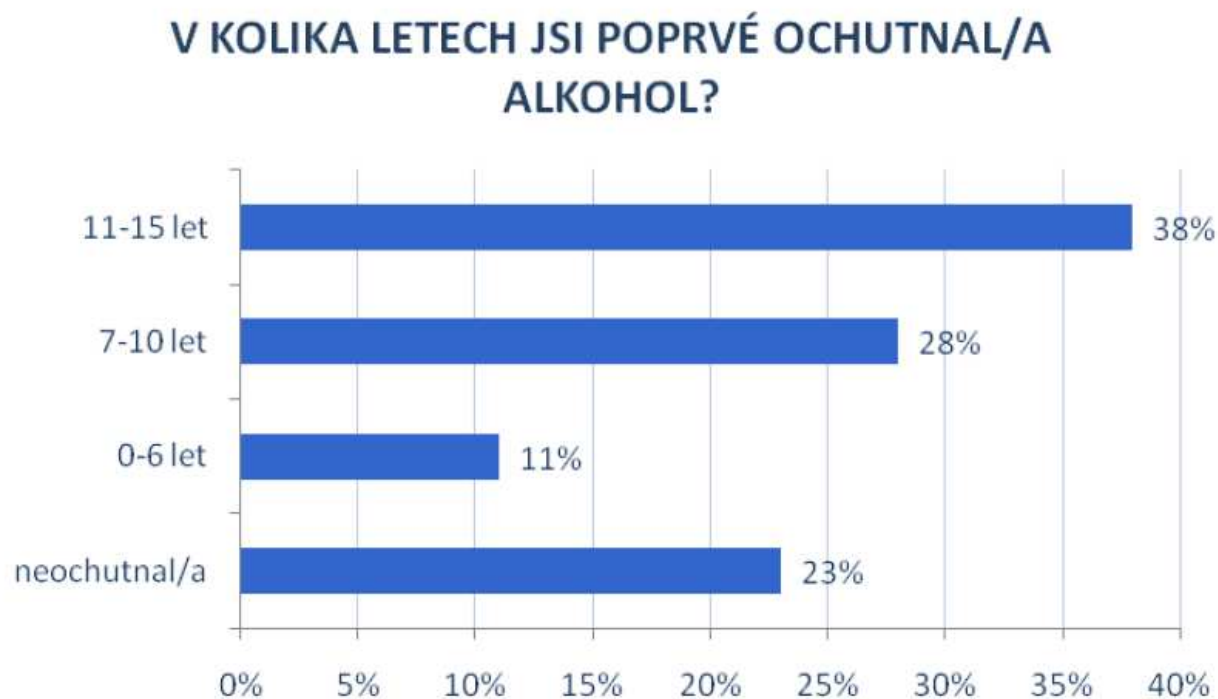
JAKÁ JE TVOJE PRVNÍ ZKUŠENOST S ALKOHOLEM?

**Alkohol poprvé ochutnalo 59 % žáků
za přítomnosti někoho z rodiny.**

Otázka: V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?

První zkušenost s alkoholem uváděli žáci nejčastěji ve věku 11–15 let. Dřívější věk zmínilo 39 % žáků.

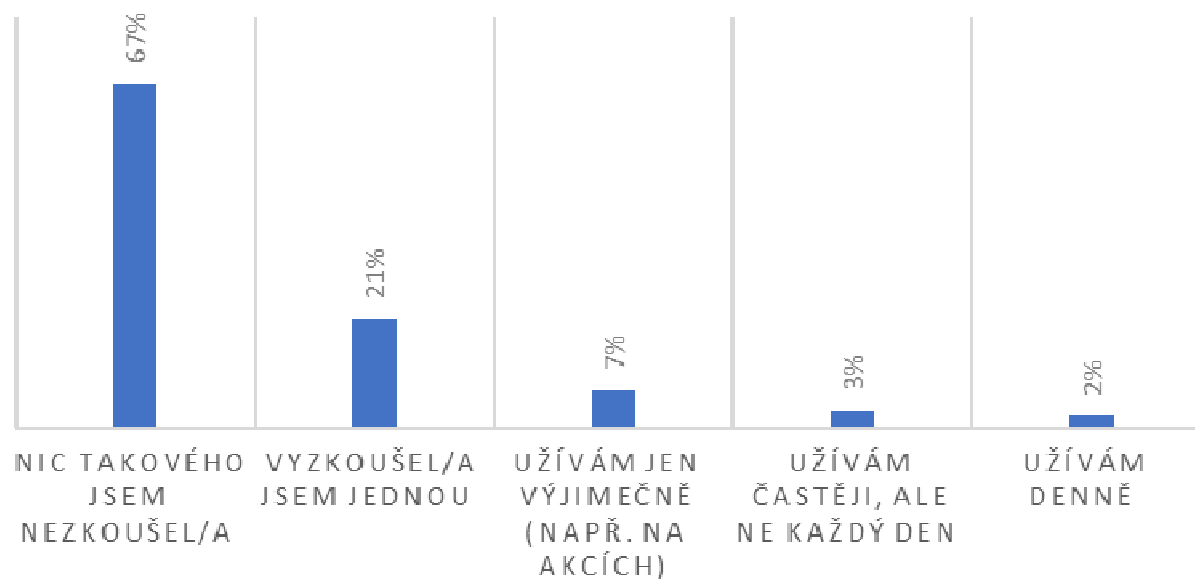

Otázka: Jaká je tvoje zkušenost s tabákovými či nikotinovými produkty?

Zkušenost s tabákovými nebo nikotinovými výrobky má 33 % žáků.

Každodenními uživateli jsou 2 % z nich

JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST S TABÁKOVÝMI ČI NIKOTINOVÝMI PRODUKTY?

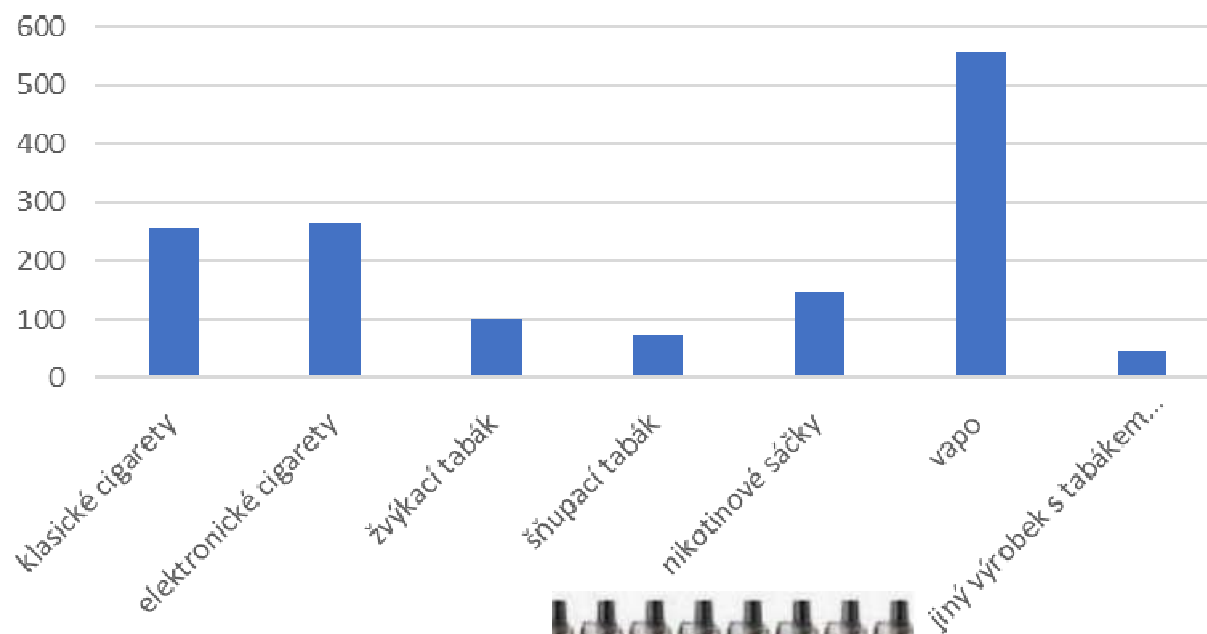
Otázka: Co jsi z nikotinových výrobků vyzkoušel? (možné uvést více odpovědí)

Žáci nejčastěji uváděli zkušenost zejména s vapem (556)

elektronickou cigaretou (265)

klasickou cigaretou (257).

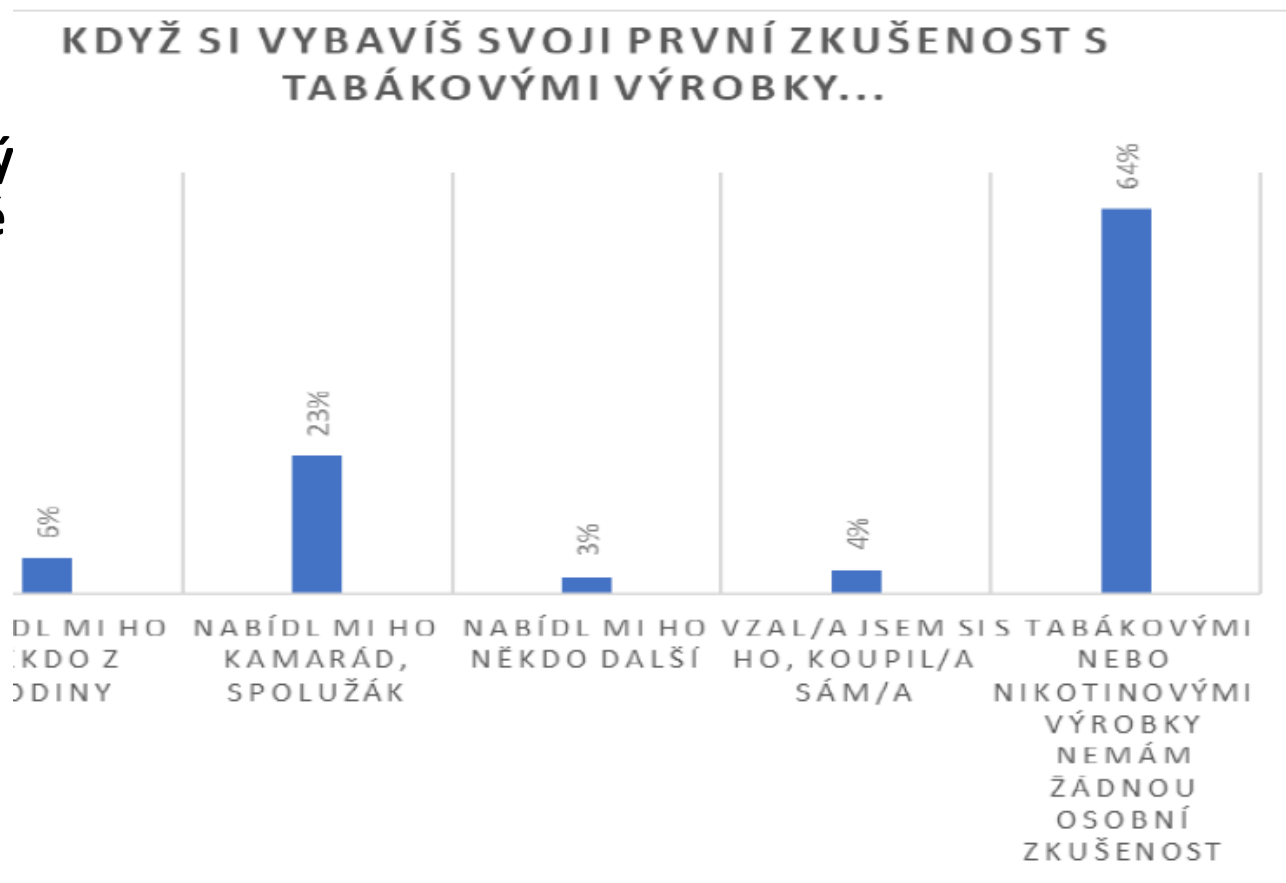
ZKUŠENOSTI ŽÁKŮ S NIKOTINOVÝMI VÝROBKY

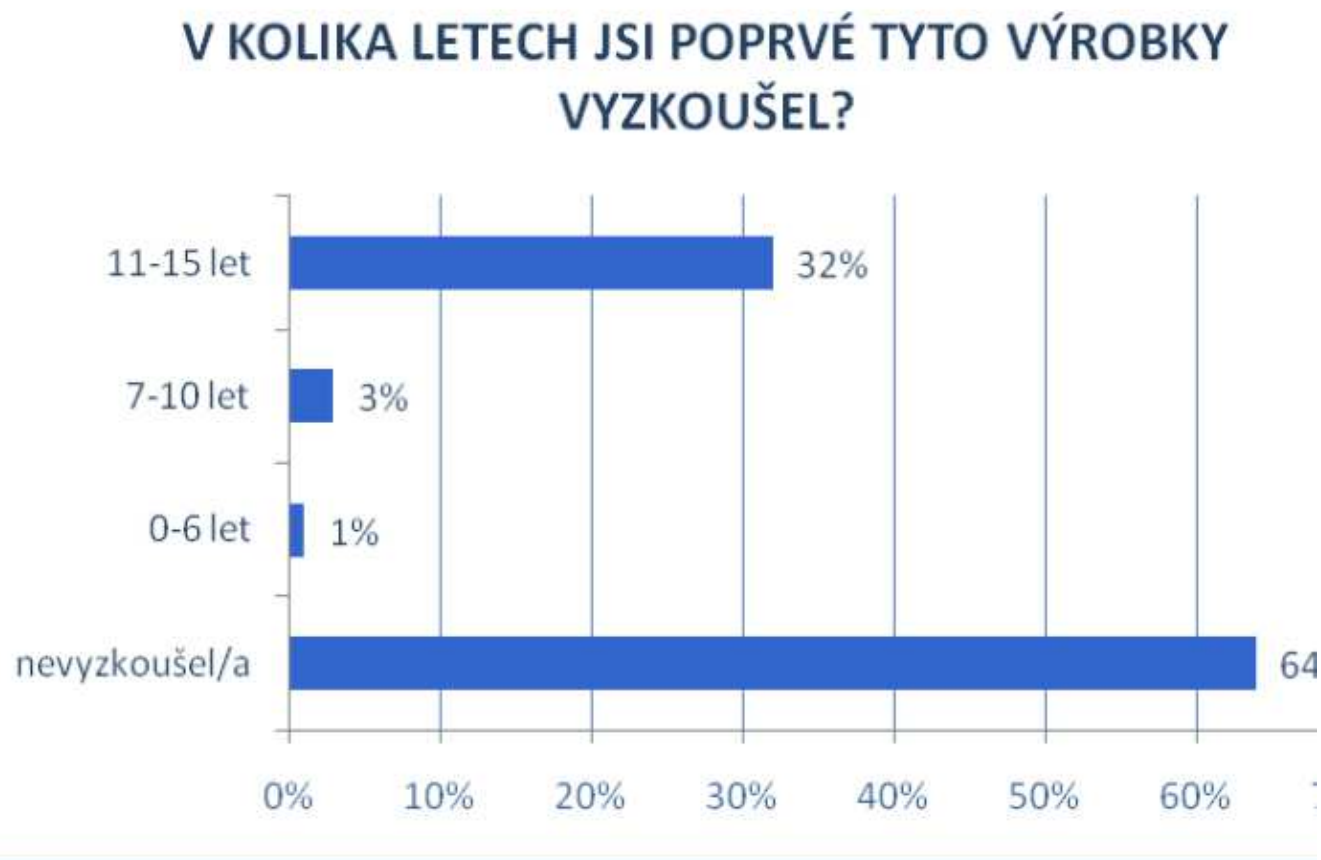
Otázka: Když si vybavíš svoji první zkušenost s tabákovými výrobky...

Tabákový nebo nikotinový výrobek žákům ve většině případů poprvé nabídli kamarádi a spolužáci.

Rodina zde přestává být nejrizikovějším faktorem-

Otázka: V
kolika letech
jsi poprvé
tyto výrobky
vyzkoušel/a?

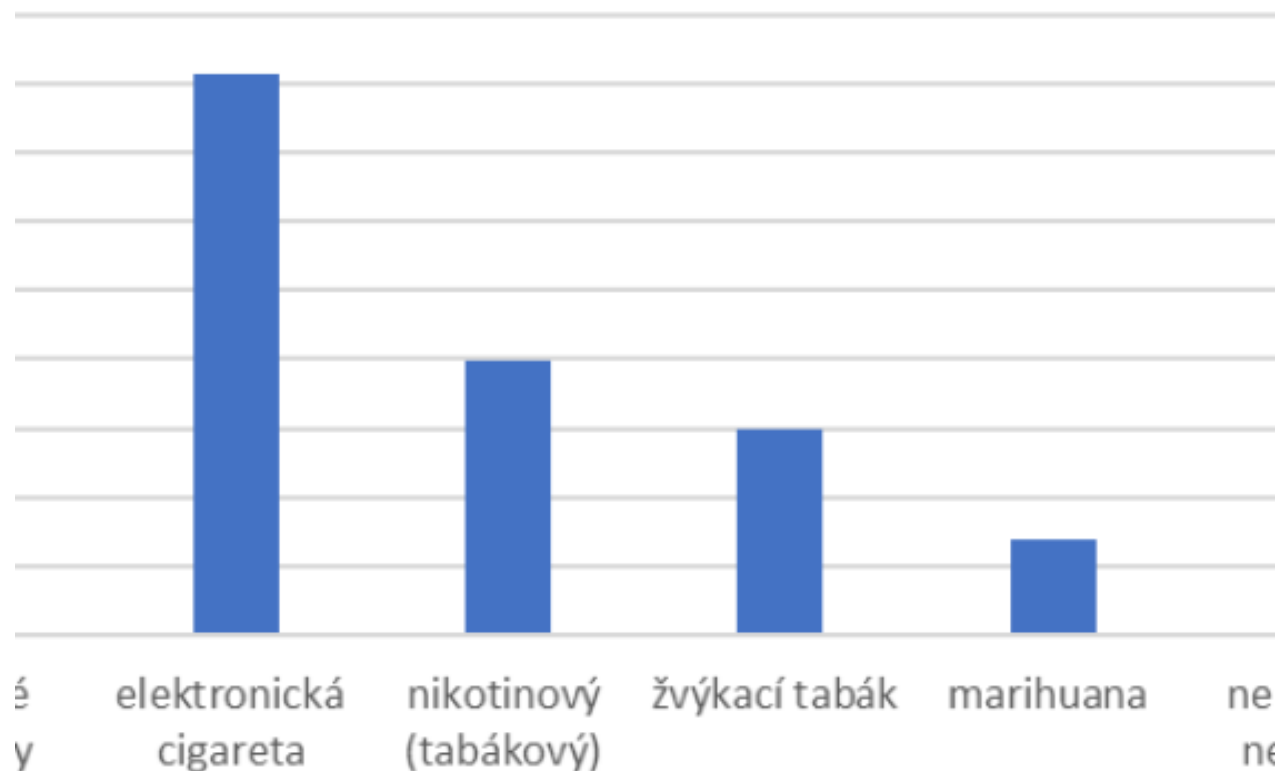
Otázka: Co se podle tebe z níže uvedeného aktuálně nejvíce objevuje mezi tvými přáteli? (možné uvést více odpovědí)

Mezi přáteli žáci zaznamenávají elektronické cigarety (813 žáků).

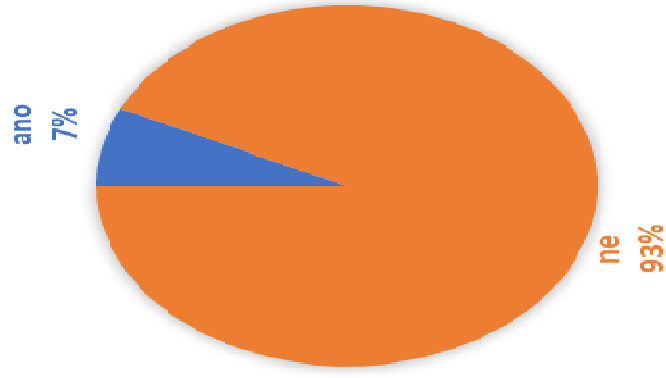
Variantu, že mezi přáteli je populární takovéto výrobky neužívat, zvolilo 819 žáků.

(cca polovina).

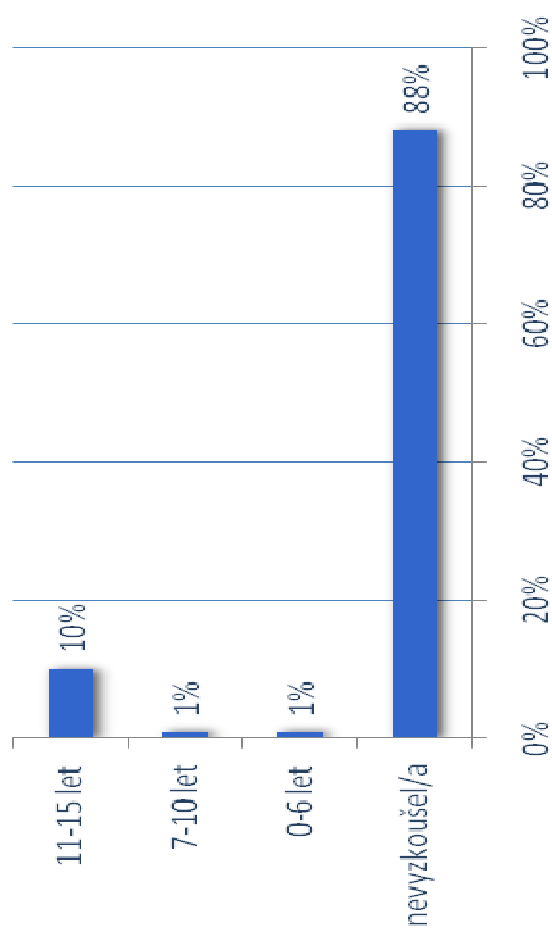
CO SE PODLE TEBE Z NÍŽE UVEDENÉHO NEJVÍCE OBJEVUJE MEZI TVÝMI PŘÁTELI?

**WYZKOUŠEL/A JSI NĚKDY NELEGÁLNÍ NÁVYKOVOU
LÁTKU? JAKOU?**

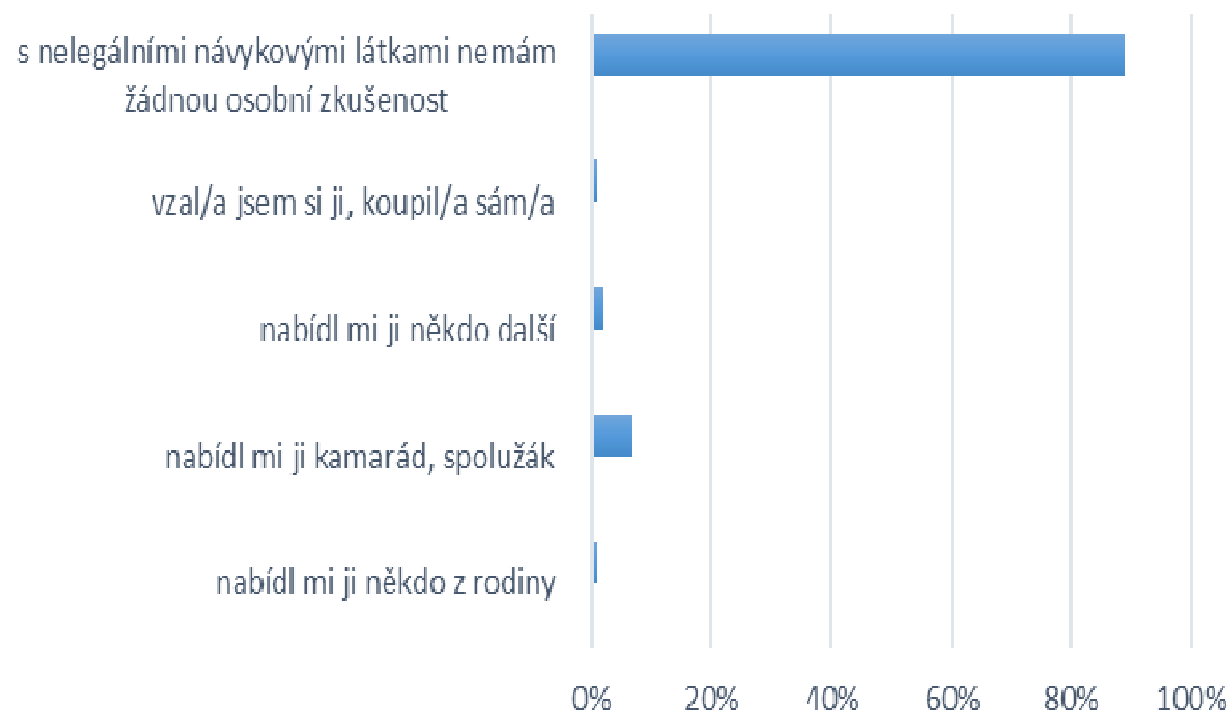

**V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ VYZKOUŠEL
NELEGÁLNÍ NÁVYKOVOU LÁTKU ?**

**Nelegální návyková látka
byla ve většině případů
nabídnuta žákům
kamarády či spolužáky.**

JAKÝM ZPŮSOBEM JSI OBDRŽEL/A NÁVYKOVOU LÁTKU PŘI SVÉ PRVNÍ ZKUŠENOSTI?

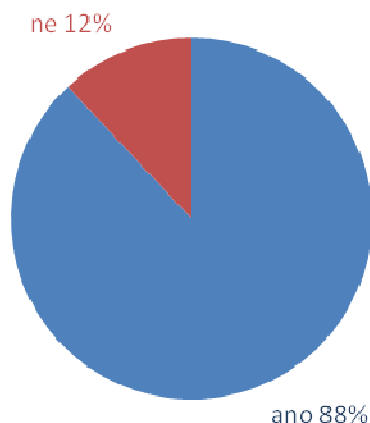

- Otázka: Co je podle tebe z nelegálních návykových látek nejvíce populární ve tvém blízkém okolí? (možnost volných odpovědí)

Mezi nejpopulárnější nelegální návykové látky řadili žáci především marihuanu. V menší míře zmiňovali houbičky, kokain a LSD.

-

VÍŠ, JAKÁ JSOU RIZIKA SPOJENÁ S UŽÍVÁNÍM
NÁVYKOVÝCH LÁTEK?

UŽÍVÁ NĚKDO Z TVÉHO BLÍZKÉHO OKOLÍ NELEGÁLNÍ
NÁVYKOVÉ LÁTKY?

III.

**Výstupy dotazníku
pro žáky středních
škol, gymnázií,
středních odborných
učilišť a praktických
škol – 2243
respondentů**

U níže předložených
výstupů je třeba mít na
paměti, že mezi
respondenty jsou žáci
mladší 18 let i žáci nad 18
let.

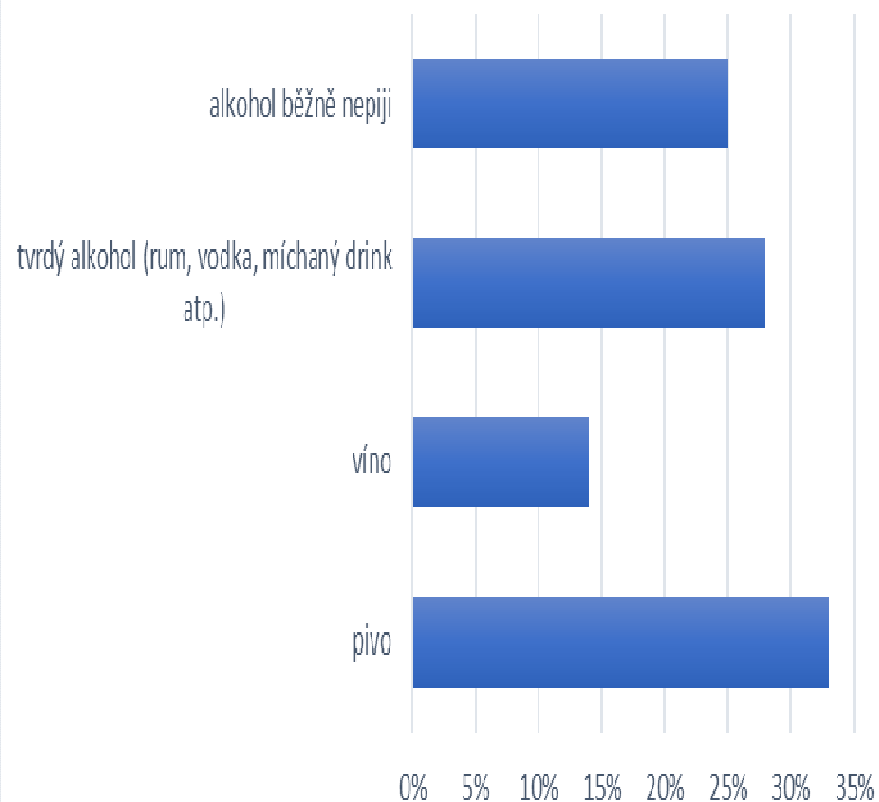
Hlasování

Co nejčastěji pijí gymnazisté?

- nepijí
- pivo
- tvrdý alkohol

JAKÝ ALKOHOL PIJEŠ NEJČASTĚJI?

Žáci středních škol nejčastěji (34 %) konzumují pivo.

Tvrdý alkohol uvedlo 28 % žáků.

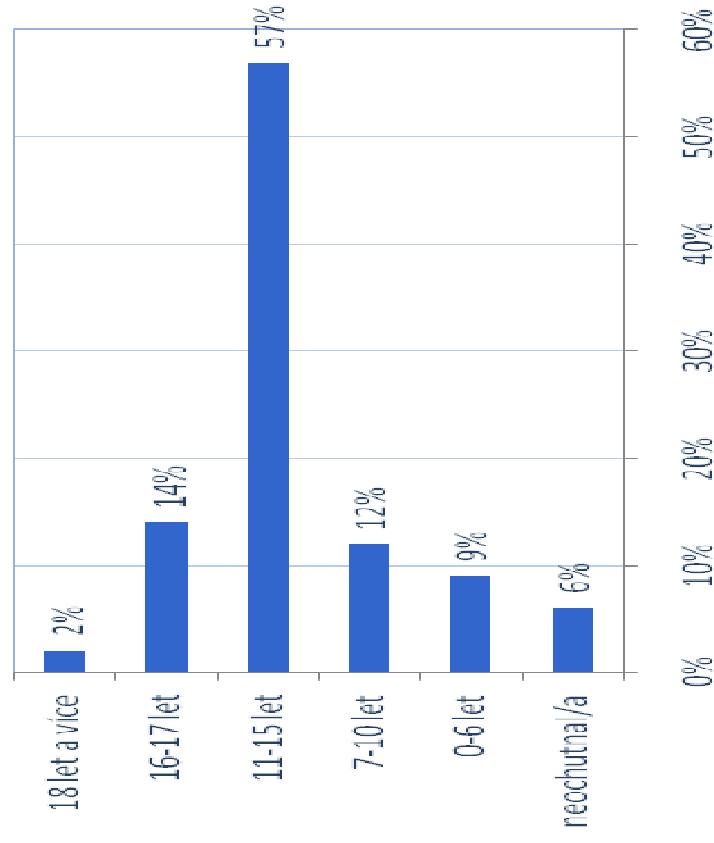
Výstupy jednotlivých typů škol ukazují, že pivo je oblíbené zejména u žáků oborů H a žáků maturitních oborů.

Gymnazisté vybírali nejčastěji možnost, že běžně nepijí.

U respondentů z gymnázií se na prvním místě objevil tvrdý alkohol

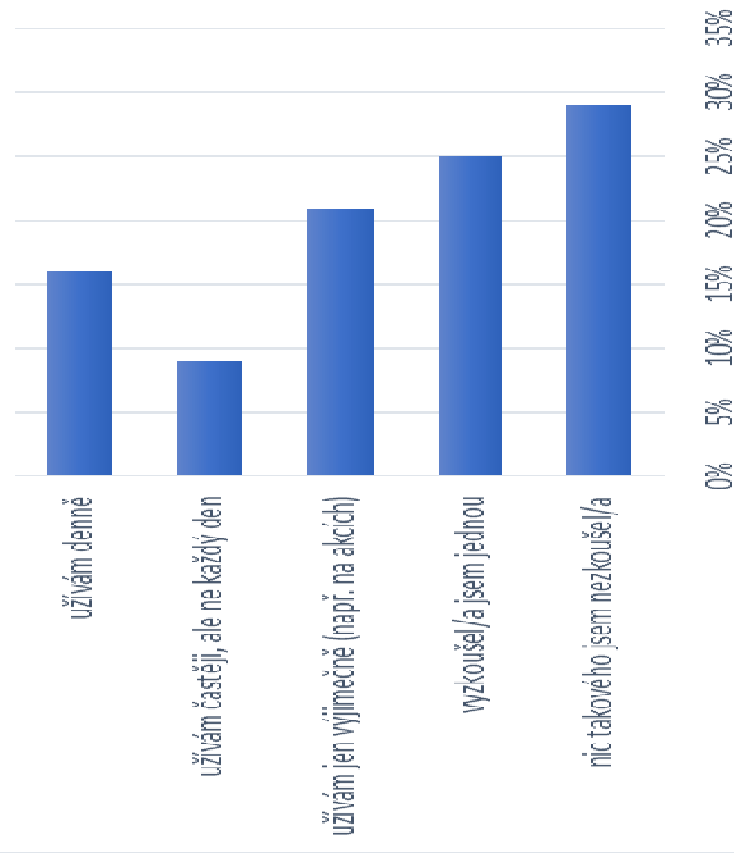
V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ OCHUTNAL/A

ALKOHOL?

JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST S TABÁKOVÝMI ČI

NIKOTINOVÝMI PRODUKTY?

Otázka: Jaká je tvoje zkušenost s tabákovými či nikotinovými produkty?

Výrobek s tabákem, případně s nikotinem užilo více než dvě třetiny dotázaných.

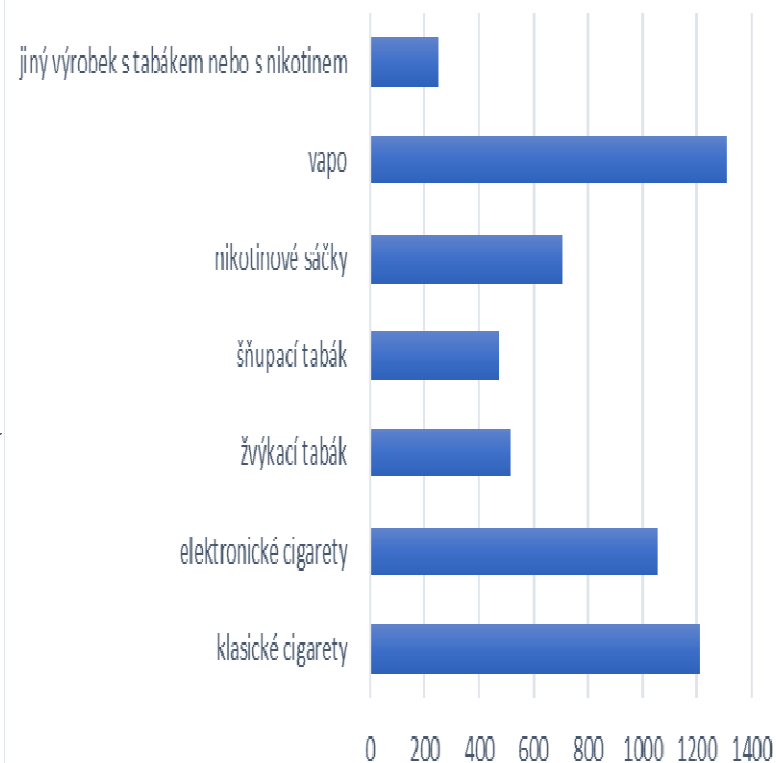
Za každodenního uživatele se označilo 16 % žáků, daná možnost se objevila zejména ve vzorku žáků oborů H.

Otázka: Co jsi z nikotinových výrobků vyzkoušel? (možné uvést více odpovědí)

Žáci nejčastěji uváděli zkušenost s vapem a klasickými cigarety.

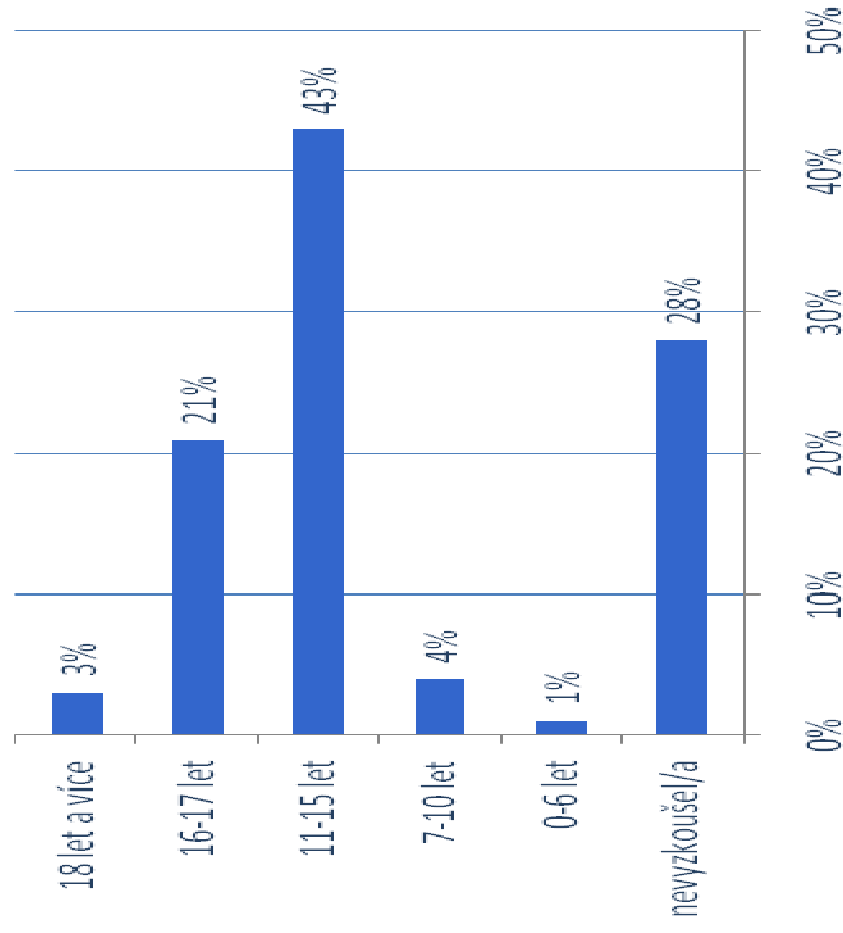
Nikotinové sáčky, žvýkací tabák i šňupací tabák byly žáky vybírány o poznání méně, ale přesto jejich užívání není zanedbatelné

ZKUŠENOSTI ŽÁKŮ S NIKOTINOVÝMI VÝROBKY

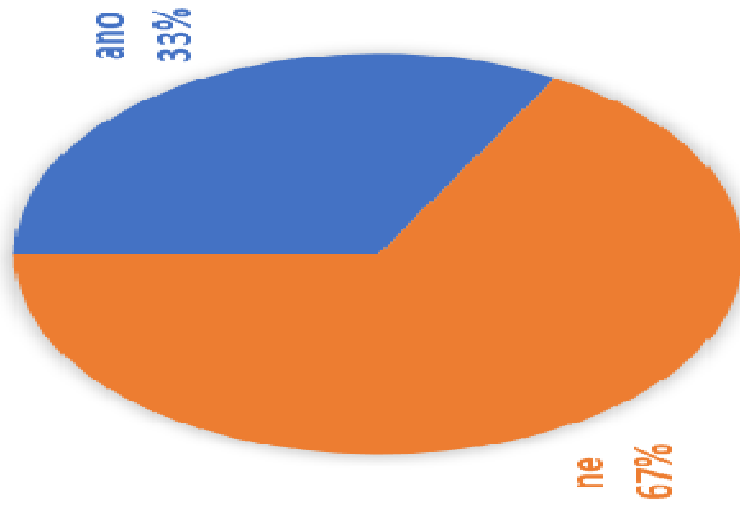
V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ TYTO VÝROBKY

ZKUSIL/a?

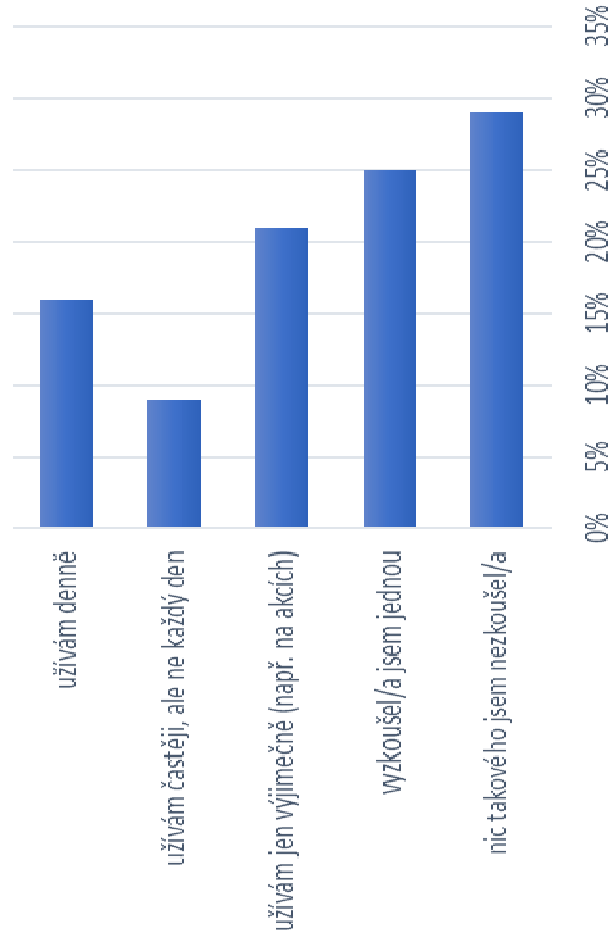

VYZKOUŠEL/A JSI NĚKDY NELEGÁLNÍ

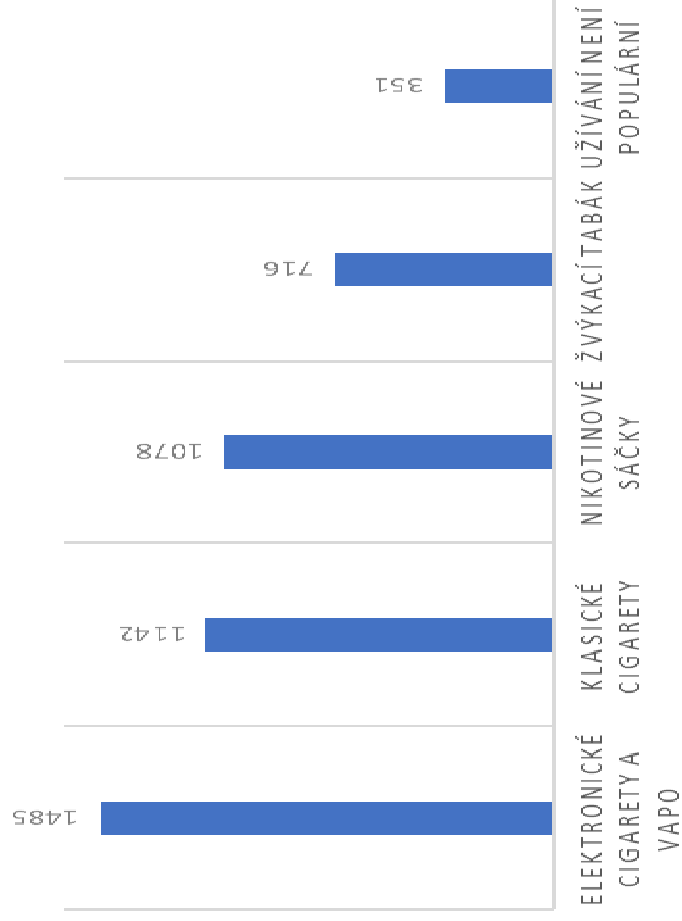
NÁVYKOVOU LÁTKU?

JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST S TABÁKOVÝMI ČI NIKOTINOVÝMI PRODUKTY?

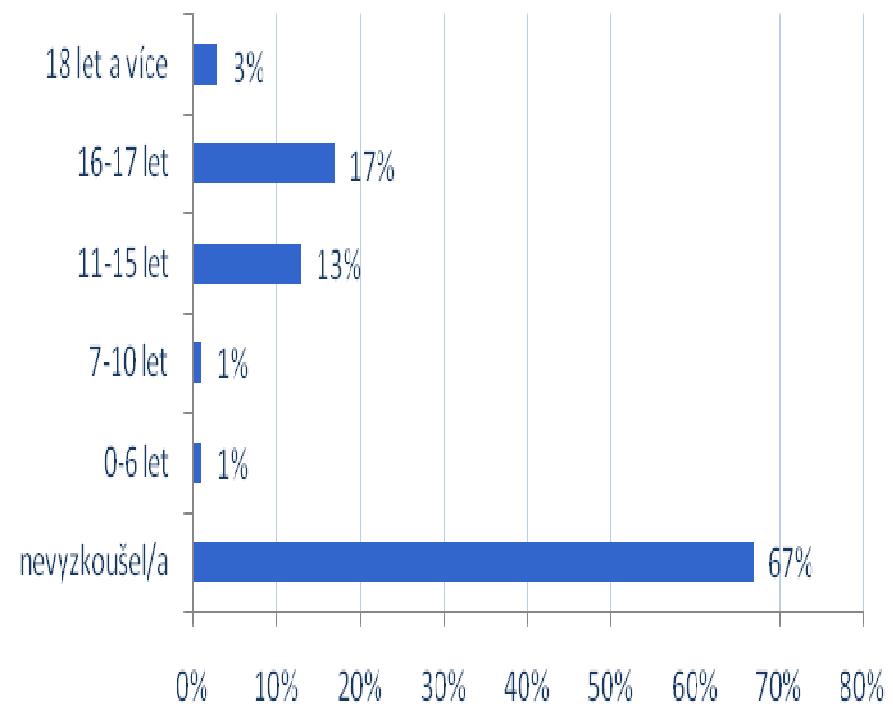
CO SE PODLE TEBE Z NÍŽE UVEDENÉHO NEJVÍCE OBJEVUJE MEZI TVÝMI PŘÁTELI?

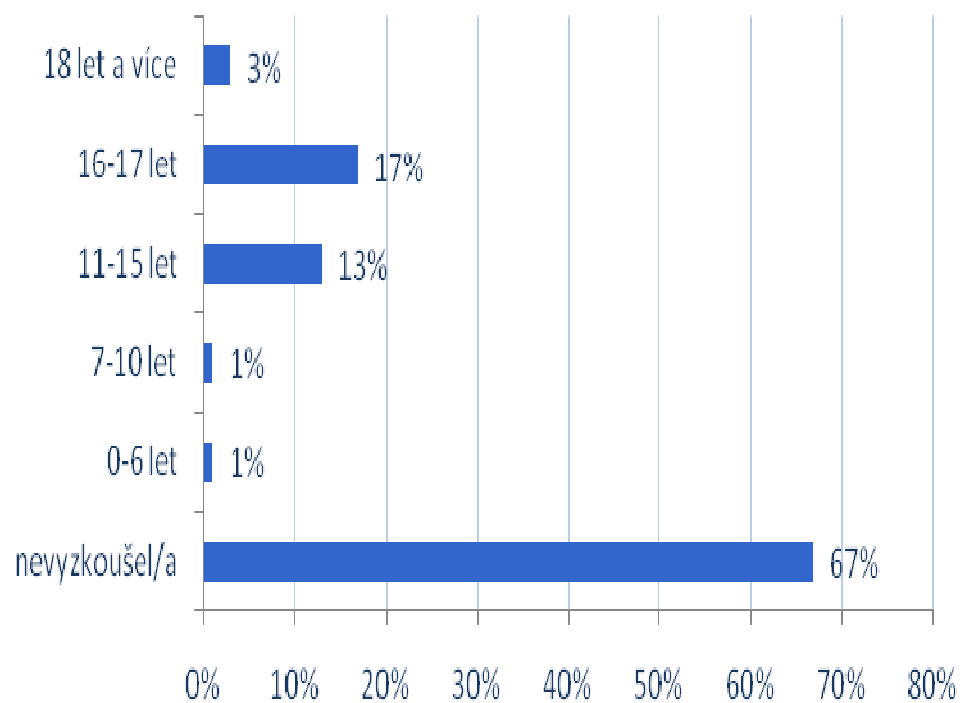
Otázka: Jakým způsobem jsi obdržel/a nelegální návykovou látku při prvotní zkušenosti?

Nelegální návyková látka byla ve většině případů nabídnuta žákům kamarády či spolužáky. Rodina sehrála roli u 1 % žáků.

V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ VYZKOUŠEL TAKOVOU NÁVYKOVOU LÁTKU?

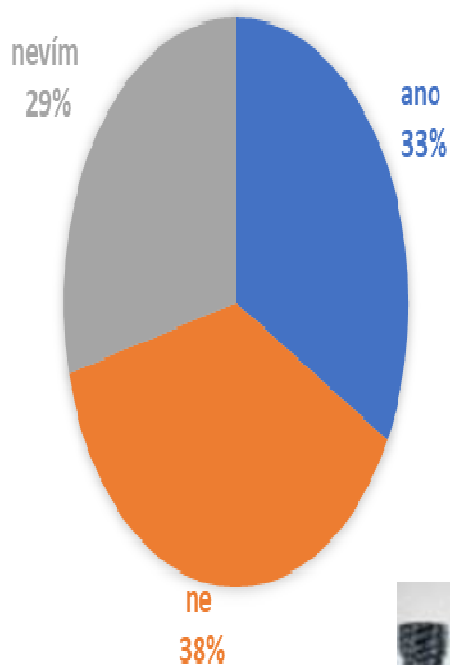
V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ VYZKOUŠEL TAKOVOU NÁVYKOVOU LÁTKU?

Žáci svoji první zkušenost s nelegální návykovou látkou spojovali s věkem 16-17 let (17 %).

Věkové rozmezí 11–15 let vybralo 13 % žáků.

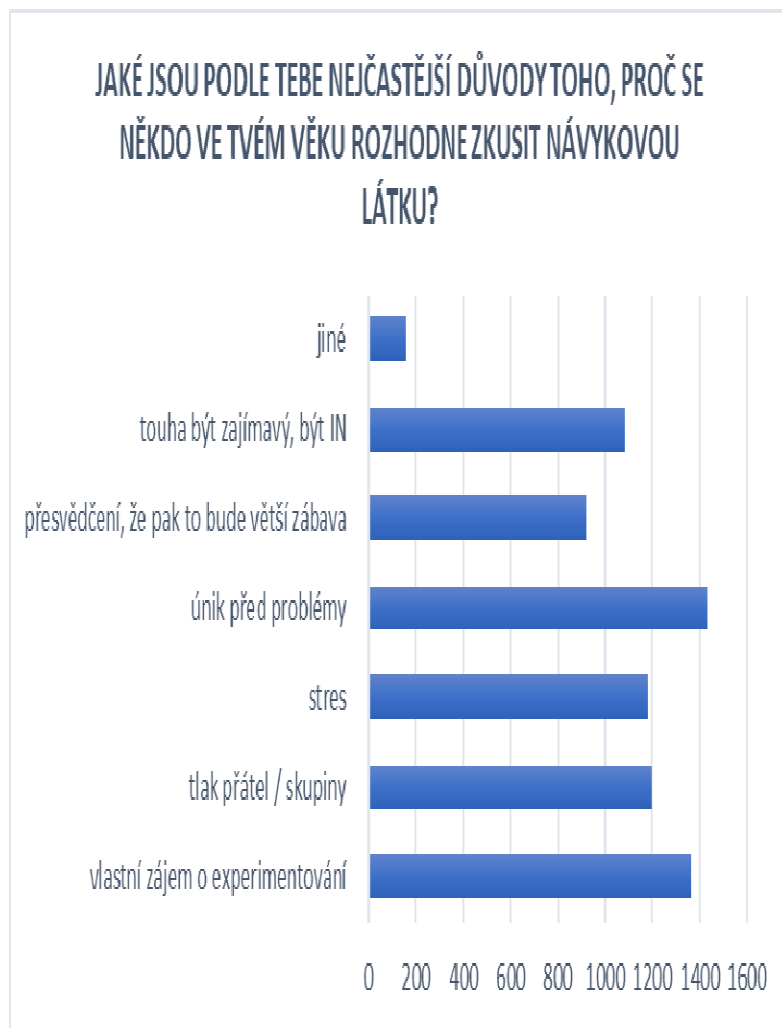
UŽÍVÁ NĚKDO Z TVÉHO BLÍZKÉHO OKOLÍ NELEGÁLNÍ
NÁVYKOVÉ LÁTKY?

Otázka: Co je podle tebe z nelegálních návykových látek nejvíce populární ve tvém blízkém okolí? (možnost volných odpovědí).

K nejpopulárnějším nelegálním návykovým látkám patří dle žáků marihuana.

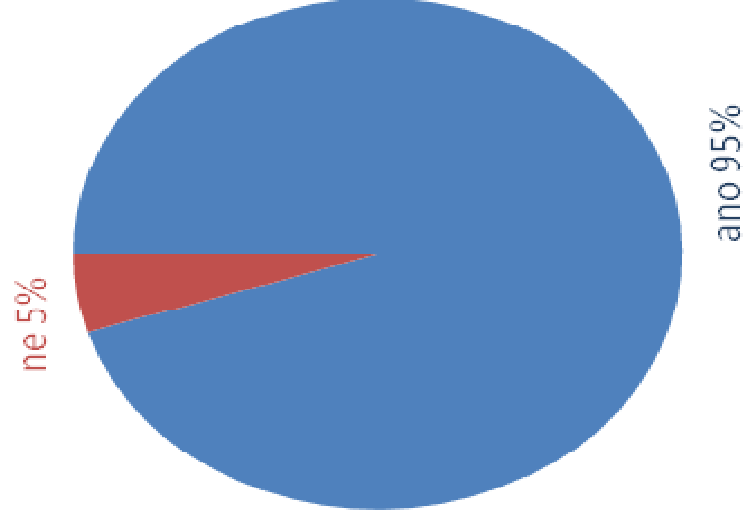
V menší míře byly zmiňovány extáze, pervitin, lysohlávky, LSD, kokain, kratom, poppers, heroin, lean, toulén, léky, krokodýlí droga, CBD.

Otázka: Jaké jsou podle tebe nejčastější důvody toho, proč se někdo ve tvém věku rozhodne zkusit nějakou návykovou látku? (možnost více odpovědí)

- **převažuje u žáků všech typů škol**
- **únik před problémy,**
- **zájem o experimentování,**
- **tlak přátel a stres.**
- **stres ze školy,**
- **šikana,**
- **rodinné problémy a konflikty s rodiči, tlak rodičů,**
- **rozchod, touha zapadnout, někdo v okolí užívá návykovou látku, zvědavost, nové poznání, chuť, uvolnění.**

VÍŠ, JAKÁ JSOU RIZIKA SPOJENÁ S UŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH LÁTEK?

IV. Výstupy dotazníku pro žáky SOU obory E

Danou kategorii zastupuje
ve výzkumu
303 respondentů.

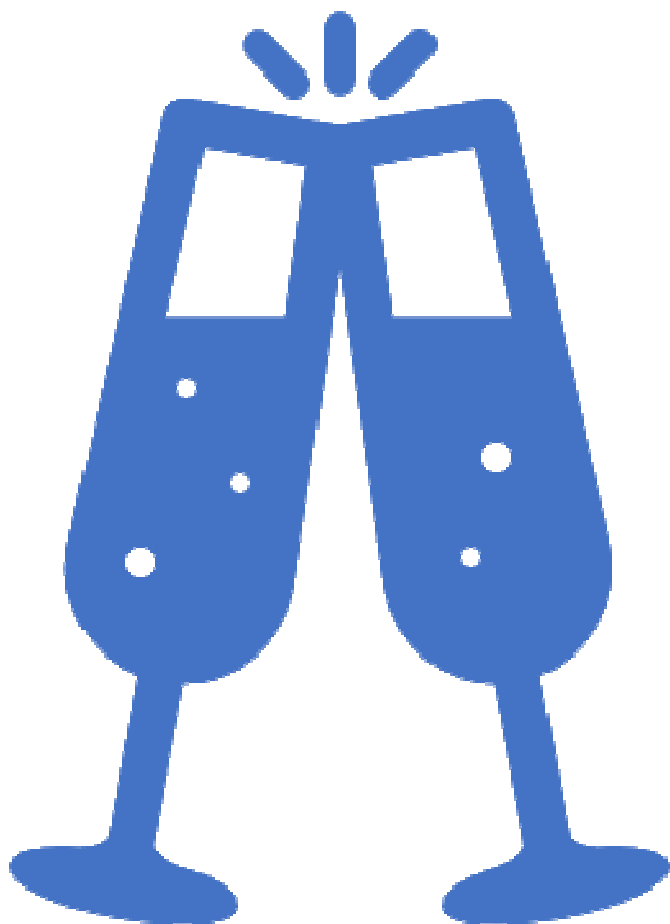
U níže předložených
výstupů je třeba mít na
paměti, že mezi
respondenty mohou být i
žáci nad 18 let.

Hlasování

Pravidelně užívá alkohol několikrát týdně:

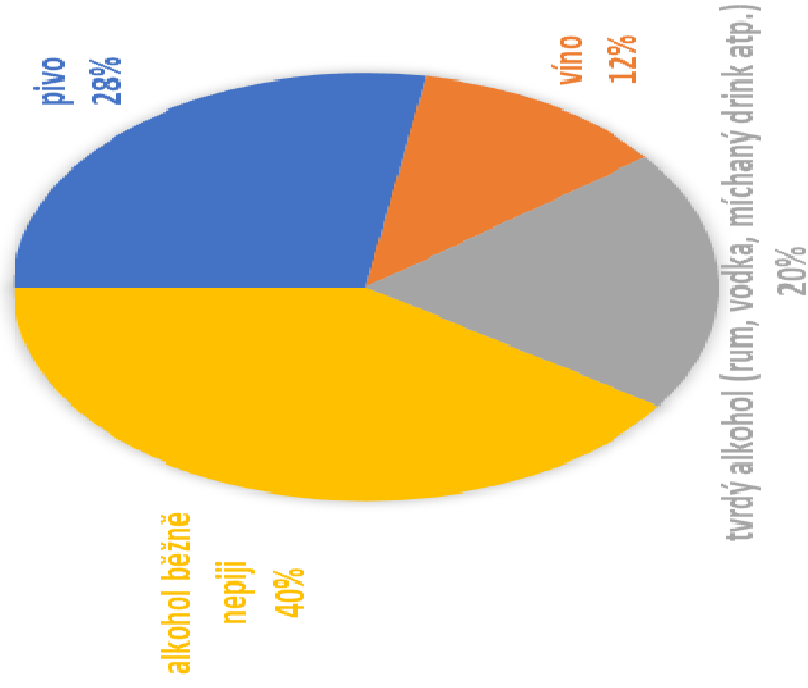
- 35%žáků
- 45% žáků
- 20% žáků

Otázka: Jaká je tvoje zkušenost s alkoholem?

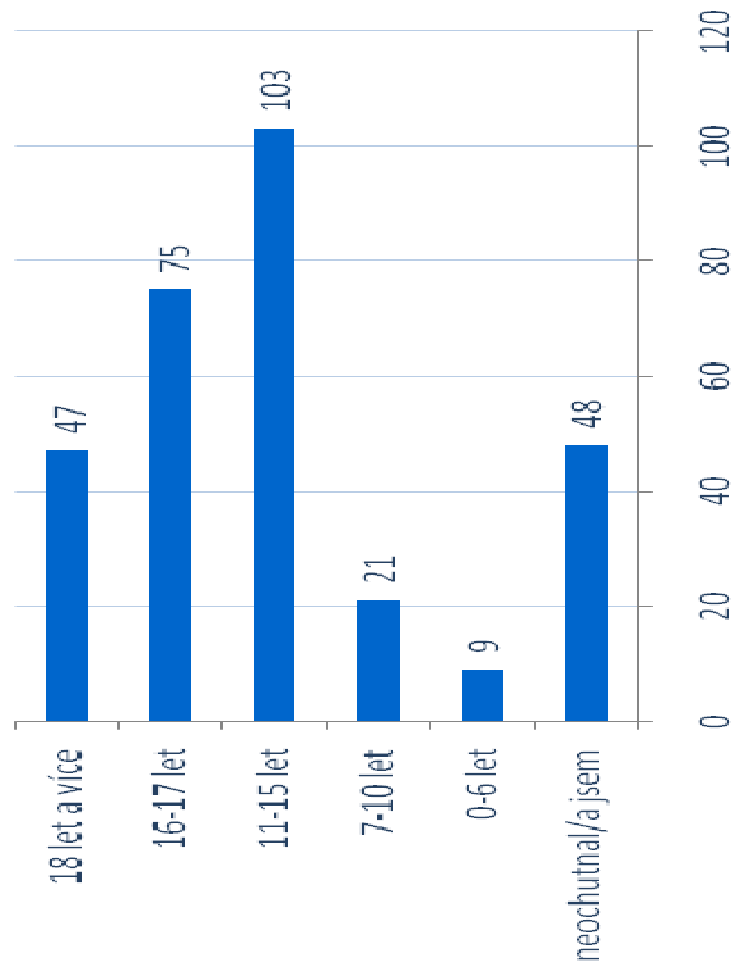
-
- Alkoholický nápoj několikrát do roka požije **39 %** žáků.
 - **Pravidelně, minimálně jednou do týdne alkohol konzumuje 20 % žáků.**
 - Skupinu, která alkohol nikdy nepila, tvoří **20 %** žáků.

JAKÝ ALKOHOL PIJEŠ NEJČASTĚJI?

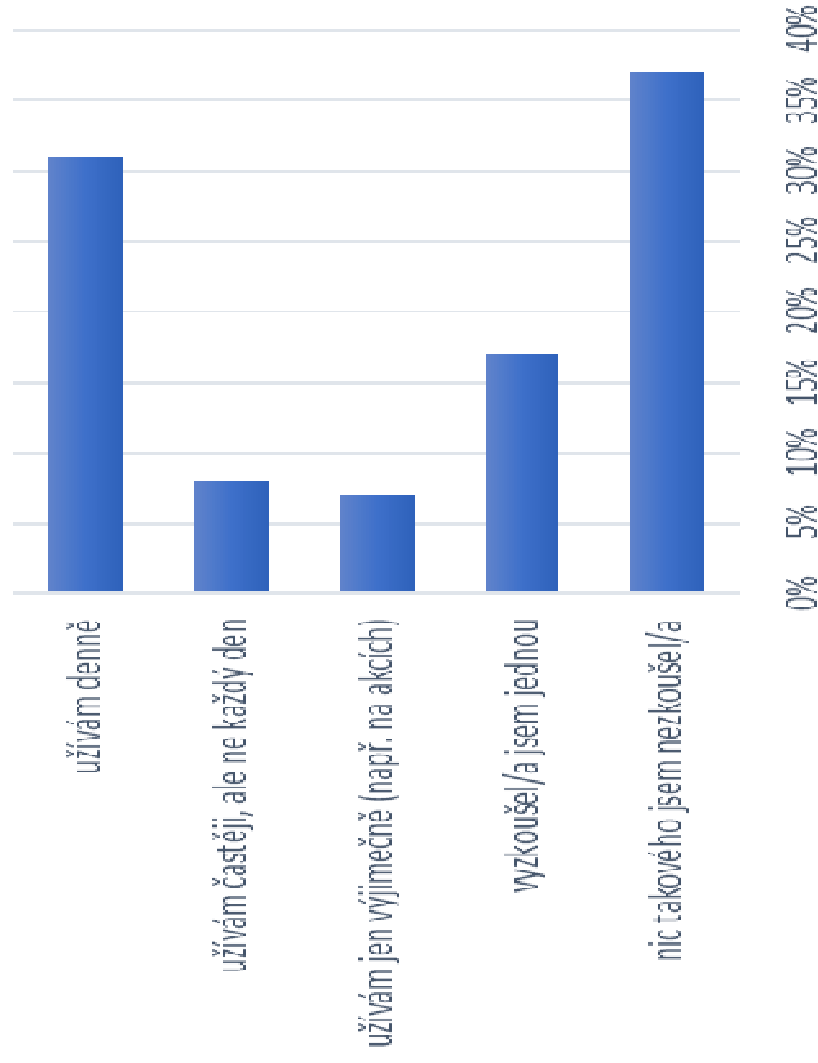

V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ OCHUTNAL/A

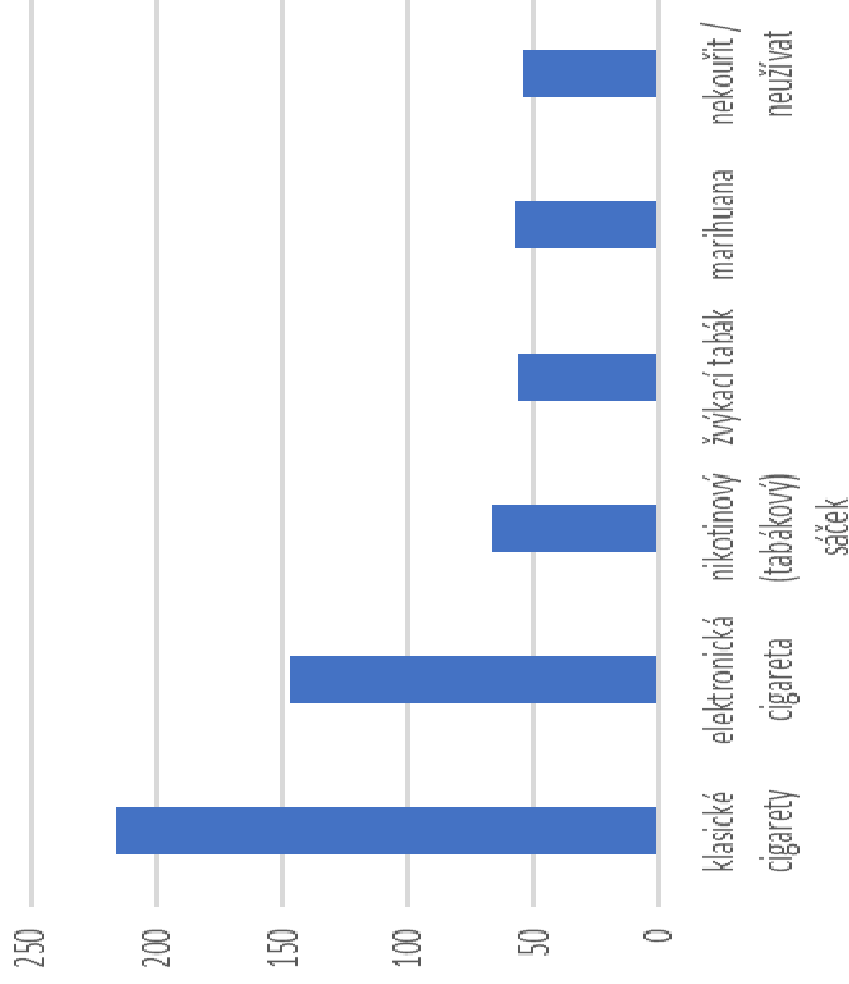
ALKOHOL?

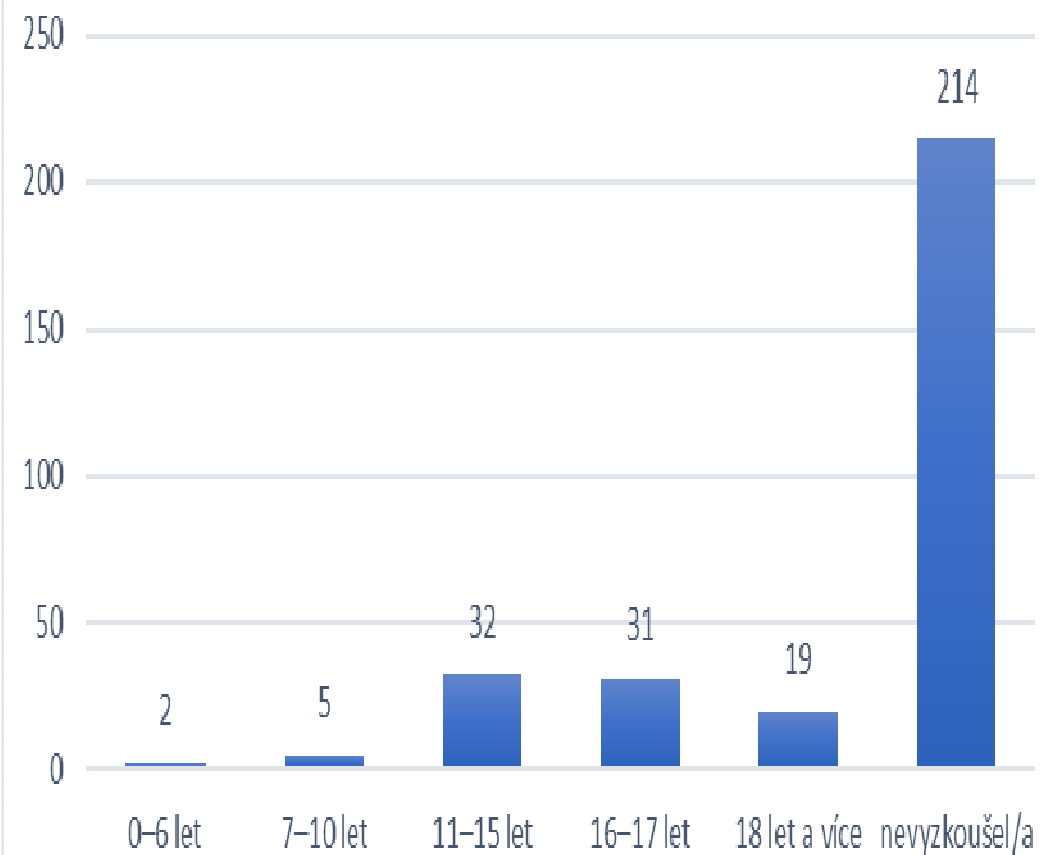
JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST S TABÁKOVÝMI ČI NIKOTINOVÝMI VÝROBKY?

CO SE PODLE TEBE AKTUÁLNĚ NEJVÍCE OBJEVUJE MEZI TVÝMI PŘÁTELI?

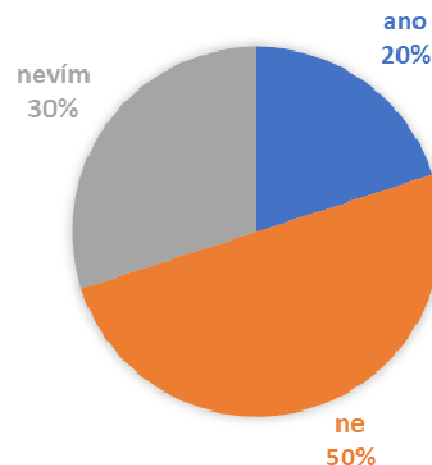
V KOLIKA LETECH JSI POPRVÉ VYZKOUŠEL/A TAKOVOU NÁVYKOVOU LÁTKU?

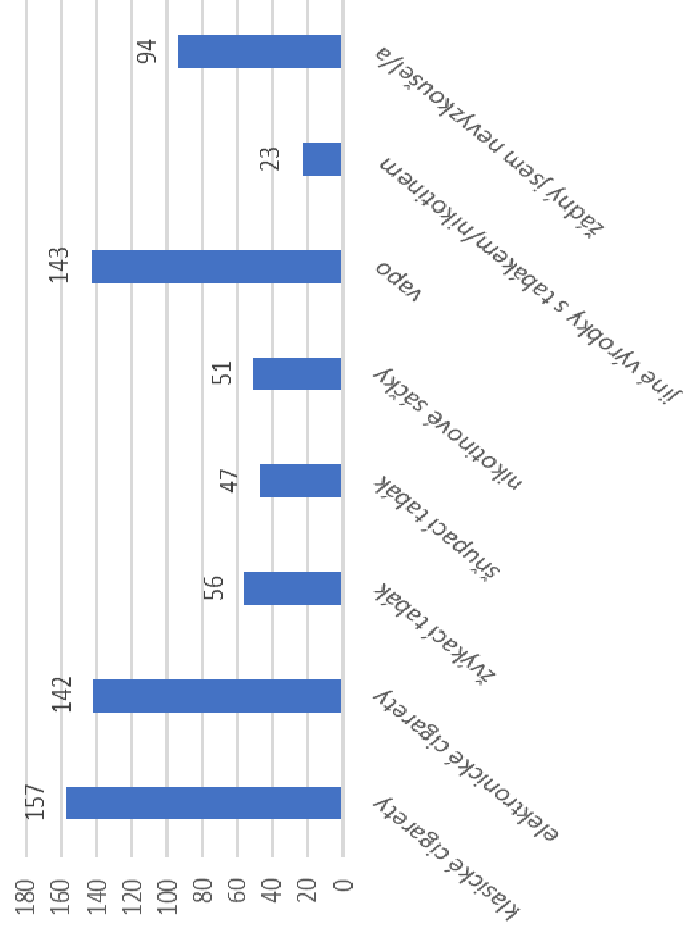
Otázka: V kolika letech jsi poprvé vyzkoušel/a takovou návykovou látku?

- Pro žáky E oborů a jejich první užití nelegální látky je podstatné věkové rozpětí 11–17 let. Návykovou látku tehdy vyzkoušelo 63 jedinců.

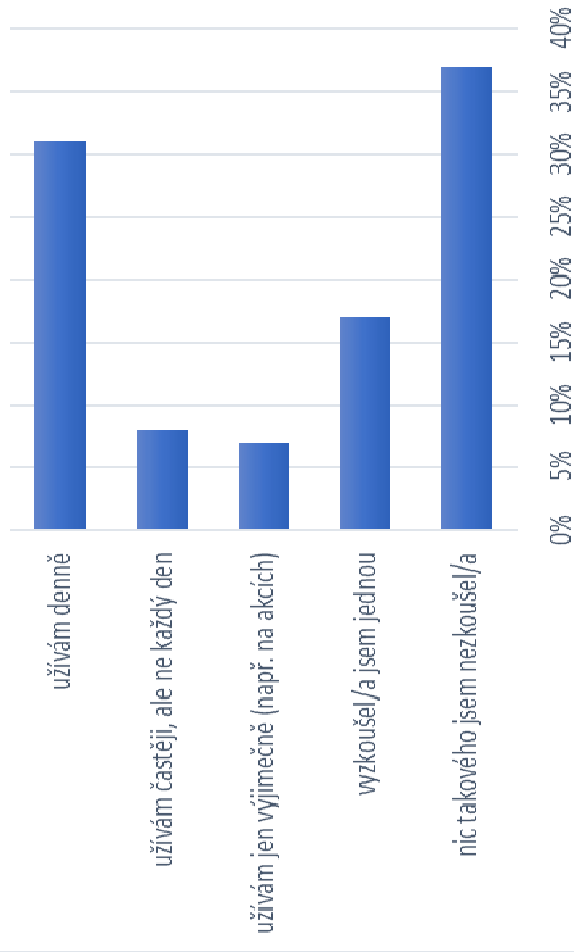
UŽÍVÁ NĚKDO Z TVÉHO BLÍZKÉHO OKOLÍ NELEGÁLNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY?

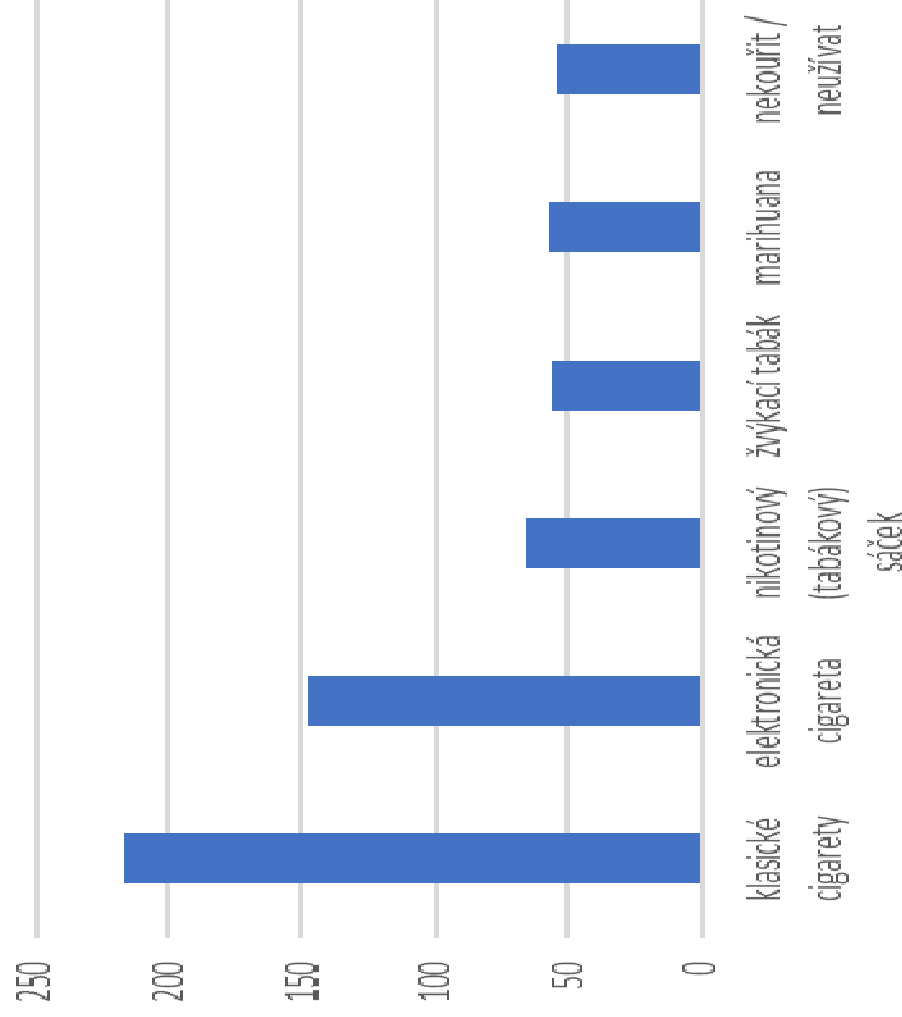
JAKÝ TABÁKOVÝ ČI NIKOTINOVÝ PRODUKT JSI VYZKOUŠEL/A?

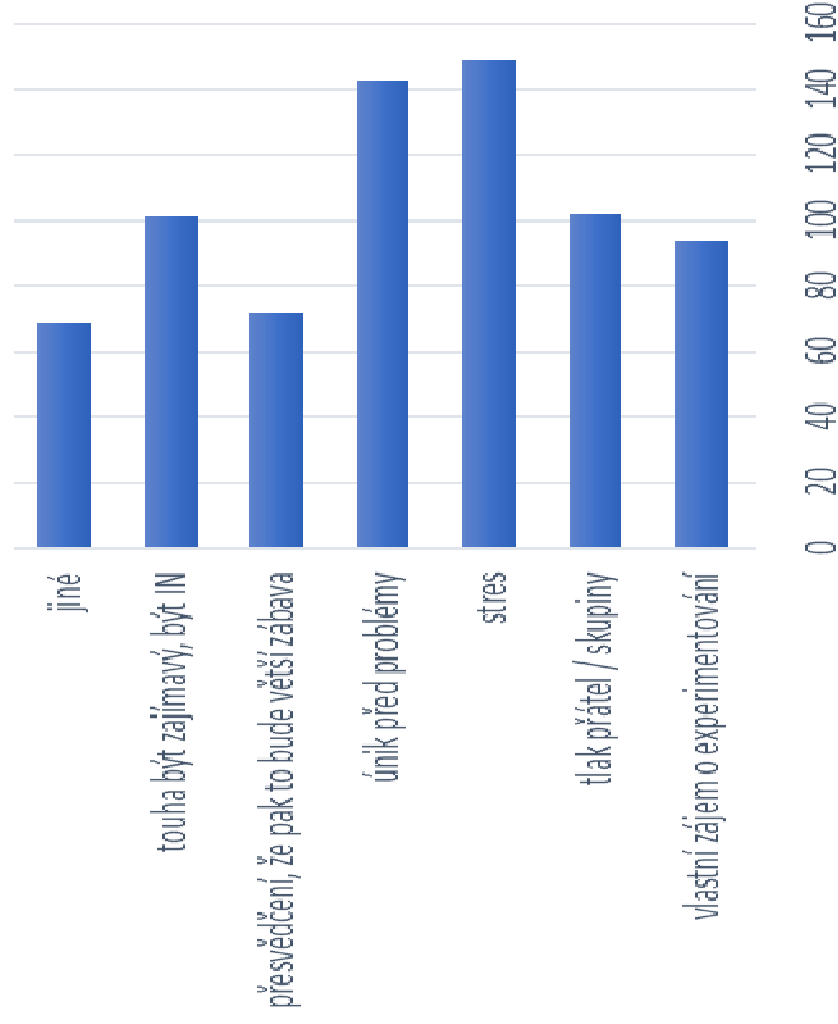
JAKÁ JE TVOJE ZKUŠENOST S TABÁKOVÝMI ČI NIKOTINOVÝMI VÝROBKY?

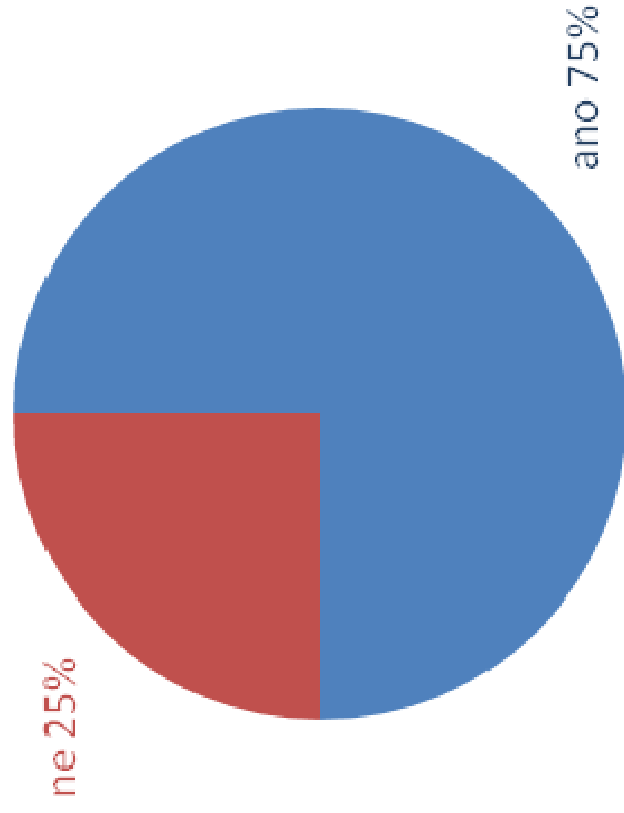
CO SE PODLE TEBE AKTUÁLNĚ NEJVÍCE OBJEVUJE MEZI TVÝMI PŘÁTELI?

JAKÉ JSOU PODLE TEBE NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY TOHO, PROČ SE NĚKDO VE TVÉM VĚKU ROZHODNE ZKUSIT NĚJAKOU NÁVYKOVOU LÁTKU?

VÍŠ, JAKÁ JSOU RIZIKA SPOJENÁ S UŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH LÁTEK?

Shrnutí – z dotazníkového šetření vyplývá:

- mezi žáky je nejčastěji užívanou návykovou látkou alkohol,
- přibývá zkušeností s tabákovými či nikotinovými výrobky u žáků ve věku 11–15 let.
- Ve výzkumném vzorku žáků patří k nejrozšířenějším aktuálně vapo a elektronické cigarety, v těsném závěsu s klasickými cigaretami. Zájem o vapo jde výrazně do popředí zvláště u žáků v ročnících II. stupně ZŠ.
- Výzkum potvrdil, že rodina a přátelé mají hlavní negativní vliv na experimentování s jakoukoli legální návykovou látkou.

Shrnutí -z dotazníkového šetření vyplývá:

- Zatímco žáci II. stupně ZŠ i žáci SŠ uvádějí rodinu jako rizikové prostředí především pro konzumaci alkoholu, žáci I. stupně ZŠ označují vliv rodiny, jak pro pití alkoholických nápojů, tak i pro užití nikotinových výrobků.
- Výstupy ukazují marihuanu jako jednoznačně nejužívanější návykovou látku z roviny nelegálních látek, a to napříč všemi stupni škol.
- Jako významný důvod pro experimentování s návykovými látkami ve všech oslovených skupinách se ukazuje snaha žáků uniknout před problémy, a to zejména před situacemi v rodinném prostředí a nesnázemi s vrstevníky.

Shrnutí -z dotazníkového šetření vyplývá:

- Zatímco žáci II. stupně ZŠ i žáci SŠ uvádějí rodinu jako rizikové prostředí především pro konzumaci alkoholu, žáci I. stupně ZŠ označují vliv rodiny, jak pro pití alkoholických nápojů, tak i pro užití nikotinových výrobků.
- Výstupy ukazují marihuanu jako jednoznačně nejužívanější návykovou látku z roviny nelegálních látek, a to napříč všemi stupni škol.
- Jako významný důvod pro experimentování s návykovými látkami ve všech oslovených skupinách se ukazuje snaha žáků uniknout před problémy, a to zejména před situacemi v rodinném prostředí a nesnázemi s vrstevníky.

Shrnutí -z dotazníkového šetření vyplývá:

- Žáci středních škol, včetně oborů E, zmiňují i partnerské problémy. Všichni respondenti uvádějí jako podnět pro své chování tlak přátel, ať už z jejich strany cílený (donucení, výzva), nebo nevědomý. U žáků II. stupně výzkum ukázal i touhu být zajímavý, být IN, zatímco hlavním spouštěčem u žáků SŠ je zájem o experimentování a stres.
- Žáci maturitních oborů SŠ si, na rozdíl od žáků učňovských oborů H i E, spojují stres především se školou.
- Z šetření vyplývá, že 90 % oslovených žáků se domnívá, že zná rizika spojená s užíváním návykových látek. Nejméně jistí si jsou žáci E oborů.

Děkuji za
pozornost

[https://www.pppuo.cz/soubory/projekty/PPPP
K/Zprava_o_setreni_navykove_latky_2022.pdf](https://www.pppuo.cz/soubory/projekty/PPPP
K/Zprava_o_setreni_navykove_latky_2022.pdf)

novotna@pppuo.cz

777611690